

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

Eccē q̄o-
modō lau-
dat tenuita-
rem menſe,
aſperitatem
eibi, & po-
tūs ſimpli-
citatem.

prætere. Tenuis autem menſa, cibus aſperior, ſimplicior potus, corpus firmat, con-
firmant animum, & vtriuſque hominis ſtatum reddunt alacriorem.

Mundus verò quid facit? Offert nobis quicquid pulchrum eſt viſu, & concupiſcen-
tiam carnis & oculorum, & ambitionem ſeculi, vt illaqueet miſeros, illaqueatos
ſtrangulet, ſtrangulatos ſempiternis inuoluat incendijs. Tentat nos multiformibus
inſidijs, ſuperius per ſuperbiam, per luxuriã inferius, à dextris per proſperitatem, per
aduerſitatem à ſiniſtris, anterius per mundi concupiſcentiam, poſterius per præteri-
torum vitiorum recordationem, in orbiculari motu per inuolutionem ſentium.

Eſa. 21.

Vigilare igitur neceſſè eſt aduerſus huiusmodi latrunculos manumque ſicariã,

Ephēſ. 6.

& cum Eſaia dicendum: Super ſpeculam Domini ego ſum, ſtans iugiter per diem, &
ſuper cuſtodiam meam ego ſum, ſtans totis noctibus. Nec ſolum ſtare conuenit, ſed
armatum ſtare armatura illa, quam Apoſtolus dicit: Induite vos armaturam Dei.

Pſal. 118.

Alter noſtrorum temporum Tullius, de quo ſuperius mentionē feci, vernans vbiq̄ue
flores ſermonum, armaturam in hunc modum lucidiſſimis capitulis inaurauit: Si ſi-
buloſi ſpiritus, & incantatores morūs carnis circa te obſtrepuerint, confide, & dic:
Diſcedite à me, maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei. Si recalere carnem ſenſeris,
& velle reuolare ad ineptias ſuas, eſto conſtans, & dic: Conſige timore tuo carnes
meas, Domine. Si paupertatem odiſſe cœperis, & deſiderio diuitiarum inceperis ſu-

Matt. 8.

citari, expergifcere, & dic: Væ vobis, diuites, qui habetis hîc conſolationem veſtram.
Si te demulceat adulator, & ad plebeculæ laudes animus hilar eſcat, cōfortare, & dic:

Pſal. 140.

Oleum peccatoris non impinguet caput meum. Si tibi ſuggeratur, in futurū tempus

2. Pet. 3.

bonum diſſerre propoſitum, conſurge, & dic: Dies Domini, ſicut fur, ita in nocte ve-
niet. Si gula deſatiens lautiores tibi commendauerit apparatus, recalcitra, & dic:

Rom. 14.

Non eſt regnum Dei eſca & potus. His velut quibusdam increpationibus diſſugium
inimici, delabitur memoria voluptatum, carnis gurgulias conticeſcit, ſanctæ con-
uerſationis initia conualeſcunt, mundus contemnitur, ſuperatur hoſtis antiquus.

Sic igitur videns, & vigilās fac funiculum triplicem, qui difficilè rumpitur, & trahi
ad orationem, ingrediens interiora veli cum ſummo Pontifice Domino noſtro Ieſu
Chriſto, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui aſſiſtit vultui Dei pro te. Ad-
miſſus autem, non ſic audacter & ſi ontosè ingeras te oculis Maiestatis, ſed humiliter
trepidatione concuſſus, ſaltem quomodò ad tanta miracula admitti poteris, admi-
rari. Sit ergo oratio verecunda, vt erubefcamus peccata noſtra, & tantæ reuerentia
deferamus: pura, vt nihil ab ipſo præter ipſum quæramus: deuota, vt in pingue dine
ſpiritus eam protendamus: ampla, vt extendamus eam vſque ad inimicos: ſit conti-
nua, nè intermiſſione fiat remiſſior: ſit pacata, nè turbulentis cogitationum fluctibus
ſubmergatur. Fateor, exceſſi modum, & magis ſolitò veſtras aures onerare nõ timui,
dum ſtylus in longinquitatem extēditur. Sed ſcio, quia patienter audiſtis me de illius
patientia diſputantem, qui eſt Deus benedictus in ſecula, Amen.

Oratio qua
lis eſſe de-
beat.

VITA BREVIS SANCTI LIVINI ARCHIEPISCOPI ET MARTYRIS, EX BREVIARIO ECCLESIAE Gandensis excerpta, vbi eius sanctum corpus quiescit.

12. Nouēbr.
S. Liuiini pa-
tria.

Initiatur
ſacerdotio.

Creatur Ar-
chiepiſcop.

LIVINVS in Scotia nobili genere natus, admodum ad-
huc puer non modò ſupra ætatem eximia pietate conſpi-
cuus, verumetiam miraculis clarus fuit. Adultæ autem
ætatis factus, præceptoribus vſus eſt, primùm egregio Dei
ſacerdote Benigno: deindè ſuſceptore ſuo è ſacro fonte
magno illo Auguſtino Anglorū primo Epifcopo. A quo
tandem etiam ſacro ſacerdotij ordine decoratus, tanta
cum laude eo in ſtatu verſatus eſt, vt cū Scoti haud multo
poſt in Archiepiſcopum ſuum eligere non dubitauerint.
Quod munus tametsi Rege populòque compellente ſuſ-
ceperit, & magno cum fructu annos aliquot adminiſtra-
rit, poſtea tamen maluit infidelibus ad Chriſtum conuertendis operam dare, (ad
quam rem mira Spiritus ſancti gratia præditus erat) quàm in Epifcopatu ſuo vni tan-
tùm prouinciæ quietius & minori cum labore præſe.

Itaque

Itaque relicto in Scotia loco suo magnæ sanctitatis & virtutis Sylvano Archid-
acono, ipse Euangelij plantandi causa, tribus cum discipulis Foillano, Helia, & Ki-
liano, Oceano traiecit deuenit in Flandriam. Et ingressus cœnobium Gandense,
beato Amando Episcopo tunc recens extructum, humaniter à Floriberto Abbate
& fratribusque exceptus est, anno incarnationis Dominicæ sexcentesimo tricesimo-
tertio, decimo septimo Calendas Augusti. Vbi quum B. Bauonem triennio iam de-
functum, magnis coruscantem miraculis inueniret, memoriã viri celeberrimam
& præsentia sanctitatis testimonia admiratus, triginta continuos dies super eius se-
pulturam Missarum solennia celebravit, sui illi multis precibus, & monasterij Gan-
densis curam, commendans. Postea autem inde prædicationis causa profectus, in-
numeros ad Christi fidem verbo, exemplo, magnisque adiunctis miraculis, con-
uertebat.

Sed virtutis vmbra sua statim inuida sequitur. Homines enim impij, quibus Chri-
stus & pietas omnis erat exosa, animaduertentes sanctum Episcopum tantam ho-
minum multitudinem ad nouã religionem, erroribus pristinis, vitijsq; spretis, ad-
ducere, atq; adeo suis foris prauis cupiditatibus non parum obsistere, miris modis
eum persequebantur. Nec omnino desisteabant, donec linguã eius extractam cani-
bus deuorandã projicerent (quæ tamen illi mox fuit miraculo restituta) ac tandem
apud Hescham Flãdriæ vicum, multis vulneribus faucium, etiam obruncarēt, an-
no antè memorato, pridie Idus Nouembris. Quo eodem loco nobilem quoquẽ &
religiosam matronam Craphahildem Liuini hospitã, vnã cum filiolo eius Brixio,
quem Liuinus de sacro fonte susceperat, quum palam quererentur immeritò in-
terfectum esse sanctum Episcopum, immaniter trucidarunt. Quo factò, discipuli
beati martyris collectum eius corpus, simul cum beati Brixij corpusculo, vno co-
demque in loculo in Hauthem vicino pago deceter sepeliētur, ac iuxta eos seor-
sum, sanctam martyrem Craphahildem.

De eleuatione & translatione eius.

Audiens Theodoricus Episcopus Cameracensis sepulcrum beati Liuini in Hau-
them, territorij Alostensis, suęq; diœcesis pago, celeberrimis miraculis coru-
scare, eò mox aduenit, & locum visurus, & rei veritatẽ coram intellecturus. Cumq;
maiora multo quàm audierat re ipsa experiretur, rogatus à religiosis cœnobij D.
Bauonis, qui multum ibi authoritatis iure patronatus, antiquaq; possessione obti-
nebant, sanctorum Liuini & Brixij corpora omni cum reuerentia & gaudio è terra
sustulit, & loco celebriori decenter collocavit. Cõtingit hoc sub Eynardo Abbate:
anno partẽ redemptionis octingentesimo quadragesimo secundo, quarto Calen-
das Iulias.

Multis autẽ post annis felicis memoriæ Eremboldus Abbas, qui & peregrinum
S. Macarium hospitiũ suscipere meruit, cœnobio cui præerat maiorem etiam cu-
piuit dignitatis gloriam conciliare. Meruebat enim vt sanctissimæ reliquiæ in ma-
nus quorundam, monasterio suo parum fauentium, aliquãdò peruenirent, sicque
ecclesia sancti Bauonis tanti martyris patrocinio priuaretur. Fusis ergò ad Deum
precibus, atq; in Domino confortatus, Hauthem cum fratribus proficiscitur. Pro-
piusq; accedens, loculum Sanctorum aperuit, & pignora illorum omni ex parte
integra vniuersis ostēdit. Atq; itã multa cum fiducia & gaudio reposita, ad suũ mo-
nasterium deportauit, anno liberati humani generis millesimo septimo. Tum ve-
rò Deus præsentibus miraculis cõmunem lætitiã magnoperẽ promouebat. Nec
deerat populus Gandensis suo officio, qui ingenti numero ciuitate effusus, obuiã
magnis laudibus veniebat, & vnã cum reliquis cœnobij fratribus, reliquias S. Bau-
onis, aliorumq; Diuorum, in occursum aduentantiũ religiosissimè deferabant.

Hoc in loco quum Anno supra millesimũ octuagesimo tertio prima sacrarum
reliquiarum translatio per Radbodum Nouiomensium Tornacensiumq; Episco-
pum & Vithmannum Abbatem facta esset, rursum post nonaginta propè annos
altera translatio celebrata est Bertonis Abbatis tempore, qua thesaurus ille sancta-
rum reliquiarũ nouo loculo ornatissimè præparato inserta est, Vualthero Episco-
po Tornacensi, qui & caput, & corpus integrũ populo, fratribusq; magna omniũ
lætitiã, spectandum exhibuit, & diem translationis huius singulis annis quinto Cal.
Iulias, quo facta erat, Episcopi auctoritate celebrari præcepit. Cumque eleuatio
corporis quarta Calēdas Iulias primũ facta esset, eius rei memoriã voluit eodem
die

Relicq; Epi-
scopatu, ve-
nit in Flan-
driam præ-
dicationis
ergo.

Eius vita ha-
betur prima
Octob. To-
mo quinto.

Multos ad
fidem con-
uertit.

Lingua ab-
scissa ei re-
stituitur.

Obruncatur

Sepelitur cõ
Brixio &
Craphahil-
de socijs.

Theodori-
cus Episco-
pus Came-
racens. corũ
corpora ele-
uat.

Istius Maca-
rij vita habe-
tur decimo
Aprilis, To-
mo secũdo.

S. Liuini
translatio
prima.

Translatio
eius secũda.

URIVS

1000

RVIII

5

die cum memoria predictae translationis cōiungi, vt rerum gestarū diuersitas ma-
teriam duplicet gaudiorum, ad gloriā omnipotētis Dei in secula seculorū, Amen.

VITA S. MARTINI PAPÆ, QUI PRO DEFEN-
SIONE CATHOLICÆ FIDEI EXILIUM PASSVS

est: à quodam eius familiari vel comite scripta. Exstat in an-
tiquis MS. codicibus.

Novemb. 12.
secundum
Martyrolo-
gia.
Cap. 1.
Patria S.
Martini.

for. * paula-
tim

Psal. 118.
Ibidem.

Matth. 13.
* scita
for. * pote

Ephes. 6.

Cap. 2.

Multa eius
diuinatum
humanarū
que litera-
rum peritia.

Initiatur
confusa cle-
ricali.

2. Cor. 6.

Gal. 6.

Phil. 1.

Feruet mar-
tyrij deside-
rio.

Cap. 3.
Theodorus
Papa vita
defungitur.

V MMA deuotione recolēdus, meritisque præcipuum
Deo per omnia dignissimus Martinus, vir Apostolicus
generosa traductus ppagine, Tudertina ciuitate ortus
dus fuit. Qui cum in annis puerilibus à parentibus au-
tissimi ingenij magistris ad institutum fuisset delata
tus, vt potē bonę spei iam & indolis, ita cœpit, magistra
te sibi spiritu sancto, acumina literarum archiuo memo-
* palati recondere, & in omnem intelligentiam proce-
dere, vt iam tunc nō immerito Dauidicum illud cano-
posset Domino: Super omnes, inquies, docentes
intellexi. Et rursū: Quam dulcia faucibus meis de-
quia tua Domine. Preparauit nanque Dominus Ecclesie sue non ignauum Eua-
gelici frumenti dispensatorem futurum, qui vt scriba doctissimus in regno celo-
quod est Ecclesia, proferre sciret de thesauro suo noua & vetera. Omnia vero in
ephebus sophia molimina voti compos * scire enodauit, & vt * puta diuini be-
tor belli, sese in propatulo contra omnes veritatis inimicos dedit, scuto fidei
dique munitus, galea salutis protectus, & gladio spiritus sancti, quod est verbi De-
armatus, imperterritus extitit & inuictus. Fuit verò formosus facie, sed formosus
castimonie sanctitate, nec aliquo modo poterat tanti iuuenis ætatu la facile de-
cti ad procliuia peccandi, cuius tota intentio, sine aliqua impeditionis morula,
discendi semper extitit, aut docendi.

Cumque iam nouum vas electionis Domini, atq; armarium spiritus sancti m-
dissimum, beati Martini pectus fuisset effectum, & omnium mundanarum diuini-
rumq; literarum subtilitates prudentie scalpello ad liquidum pererraret, & Dialo-
cticorū strophas enodare sine rubore addisceret, sapiētī fati consilio studuit non
hominibus, sed soli placere omnipotenti Deo. Quoniam autē vir Domini ad es-
mulum perfectionis philosophia euasit, ipsius diffiniēs philosophia perfectionis
oportere Rhetorē peritum esse loquendi, bonū, piū, iustum, beniuolū, ac bene-
moratum: conuertit nanq; magno pietatis nisu magnificentiam à Deo sibi dare
pientia, ad impletionem omnis iustitia. Et quia in Physica operā dedit, scire inte-
ligere, falsa à veris discernere: per Ethicam conatus est mores componere illis
studuit propagare atque pronuntiare. Decisa nanque cæsarie, honorem clericatus
deuotus accepit, atq; ad Ecclesiasticos gradus conscendit dignissimus. Postea totus
in Deo suspensus, de anime sue salute semper erat sollicitus, & ita seruus vixit in
culo, vt dum genuina substantia opulentus videretur, iam quasi nihil habens, &
omnia possidēs, pauper cum monachis, spiritu diues erat Christo. Totus crucifixus
erat mundo, quando quidem illi mūdus erat crucifixus. Viuere quippē illi Christus
erat, & mori lucrum. desiderium nanq; multoties habuit cum Apostolo dissolu-
esse cum Christo: quippē qui martyrij palmā, si temporis occasio non esset impedi-
mento, ardentissimo iam tunc sitiebat pro veritate desiderio. Sed omnipotēs Deus
desiderium illius distulit, atq; ouibus suis talem arietem necessariō referuauit, do-
nec per pastorem curam perueniret ad martyrij coronam. Sed iam ratio ordina-
examusim expetit, vt qualiter ad vniuersalem & Apostolicam Romanam Ecclesia
sedē diuina sit electione promotus, qualive modo pro assertionem veritatis im-
porum insidijs de propria sede fuerit expulsus, atque exiliatus, Deo opitulare, qua-
licunque stylo elucubrare debeamus.

Beata recordationis Papa Theodoro vita excedente, viamq; vniuersę carnis in-
grediente, sancta & Apostolica mater Ecclesiarū Dei Romana Ecclesia, à propria
pastore viduata, atq; lamētabiliter destituta, nē ouile Domini diutius & plus equo
prouisore careret, Archidiaconus collecto in vnum clero, omniq; simul cœru & p-
mano

S

mano, disquirere cepit cōmuni omniū consilio, qualiter sanctæ Ecclesiæ consulere-
rent, & dignum domui Christi patremfamilias præponerent. Ad quod peragendū
ex præcedentium cōsuetudine patrū à Deo monuit esse quærendū. simulq; indictio
ieiunio triduoano, omnes vnanimiter rerū inuentorē obnixè supplicat, quatenus
*orbatum Ecclesiæ suæ circa dignaretur consolatione lenire. Quo pacto omnes à
minimo vsq; ad maximum diuino instinctu attracti, B. Martinum Theosophum, ac
Tudertine ciuitatis philosophū dignissimis extollunt sanctitatis atq; sapientiæ lau-
dibus vsq; in cælum, solumq; ipsum in toto orbe Romano tãto præfulatu dignum,
nimiumq; idoneū existere altisona voce proclamant. Cumq; oēs pari voto pariq;
consensu Christi tyronem Martinū eligerent, directa Imperatori epistola, electi-
onem Pontificis annūciat. Qui diuinitati grates retulit, moxq; præscriptū beatum
Martinum ordinari præcepit: lætus itaq; & gratulabundus totus senatus vnā cum
Clericis ac presbyteris simulq; omni populositate Romana, tantum talemq; Pa-
storem suscepit, & honore præmagnifico in sede Apostolica sublimauit.

*id est, orbi-
tatem.
S. Martinus
dignus sum-
mo Episco-
pato, accla-
matur.

Martinus in
sede S. Petri
collocatur.

Cap. 4.
Encomium
vrbis Romæ
& Martini
Papæ.
Esa. 61.
Psal. 76. & 41

2. Cor. 11.
Marth. 13.

Cant. 1.
2. Cor. 2.

Imitatur
Syluestrum
Papam S.
Martinus.

Vacat mise-
ricordie
operibus.

1. Cor. 9.

Ecclesiæ
Vrbis mul-
ta veritate
collapsas
restaurat.

Discordan-
tibus pacem
conciliat.

* Sic est cla-
re in lib. ant.
S. Mar. & vi-
derur signi-
ficare: oculi
subijce-
re, tãquam
depicta in
tabella.
Cap. 5.

Lupi multū
infecti suis
ouibus.

Nimium felix domina mūdi aurea Roma, quæ sicut oēs præcellis vrbes dignitate
menciorū, numerositate sapientū, ita etiam prædita habetis speciali probitate præ-
sulum. Induit quidē Pontifex fauorabilis, secundū Prophetā pallium laudis pro
spiritu mœroris. Ordinatus autē secundū electionem Domini, & confirmatus in
sede Apostolica, secūdū Psalmistā emisit coruscationē Domini iuxta hoc quod
abyssus abyssum inuocat, & dissipauit omnes malorum inuētores. Non enim igno-
rauit cum Paulo Apostolo versutias multiformes antiqui prædonis, qui dormien-
tibus hominibus superseminare solet manu inimica in agrum Dominicū zizania:
sicut nardus dedit odorē suum, & factus est quibusdam odor vitæ in vitam, quibus-
dā odor mortis in mortē: in his qui saluādi erant, & in his qui perituri. Vides nanq;
nouum Syluestrum in Martino: quippè qui omnium virtutū illius imitator extitit
gloriosus. Largus quippè pauperibus erat, & opes Ecclesiæ, quas illi Deus largitus
est, per manus egentū quotidie transmisit in cælum. Monachos religiosos amauit,
hospites & peregrinos collegit, & iuxta mandatū Domini, pedes eorum genicula-
tim acclinus lauit. Crebrò videlicet in orationibus, laudibusq; diuinis pernox per-
manit, diem sibi cōsecrans ieiunio, noctē verò vigilijs sacris. Mœstos & peccata sua
lugentes, salubri temperantia studuit per satisfactionē ad innocentiam reformare:
promittens eis ex abundantia superne clemētiæ spem cōsolationis & reparationis,
faciēs semetipsum infirmū infirmis, vt infirmos lucrificeret. Clericos ac presbyte-
ros vt fratres diligebat, Episcopos orthodoxos atq; Ecclesiarū Prælatos, cum caput
esset omnium, sibi quasi dominos præferbat. Bonos ac benè moratos laicos ho-
norificauit, improbos verò ac dyscolos discreta correptione, vt se corrigent, ad-
monuit. Ecclesiās verò quæ partim vetustate temporis, partim negligentia præde-
cessorum offuscate ac rimosæ videbantur, maxima curauit sollicitudine restaurari.
Hilari semper vultu menteq; tranquilla existens, indefatigatis humeris Apostolici
ordinis calibatum ferens, & vt familiæ Domini œconomus moderatissimus, men-
surā tritici certo in tēpore pro vniuscuiusq; capacitate largiter omnibus nouerat
erogare. Omnes quos discordantes inuenit, ad concordiam reuocare magna celeri-
tate studuit. Quid plura? omniū quidē artifex virtutum, nulli se passus est post Apo-
stolos inferiorē existere patrum. Et si volumus cūctas eius virtutes calamo retexe-
re, vt verum fateamur, dies antequam verba cessabit. Sed hoc tantillum de innu-
meris eius virtutibus prælibasse, hætenus sufficiat. In sequētibus verò quæ & quan-
ta pro veritate, quæ Christus est, perpeffus sit, præsentis vitæ incommoda, ac perfe-
ctionis vastissimæ pericula, Domino authorante non piget * caraxare.

Inter hæc verò dum beatissimus Pontifex atq; auriga Domini Martinus vniuer-
salē Ecclesiæ puppim Christo gubernatore per mundanum pelagus tranquilla na-
uigatione regeret, extemplo in Charybdis mortali voragine, per sentinam quasi
irreperunt crudelissimi pirata, qui naufragium vniuersæ nauis minabantur. Sed
periculissimi nauæ vigilantia eorum nefanda molimina (Deo gratias) ad nihil aban-
tur. Sed vt planius atq; plenius cunctis clarescat fidelibus: tempore illo eruperunt
antichristi, heretici videlicet, atq; schismatici, quasi lupi voracissimi, qui ouile Do-
mini insidiando obambulant, dente minaci morsum mortiferum parauerunt
ouibus Christi. Sed pastor vigilantissimus Martinus, non solum oues commissas
ab eorum dentibus illas eripuit, verum etiam irreuo cabili fuga de arca Domi-

URIVS

RVIII
5

Eos viri sanctus à suo ouili eliminat.

nica eosdem lupos veræ fidei cornu vtilauit, confusosq; perpetualiter eliminando populit. Et ipsi quidē lupi, id est hæretici, olim ouibus Christi admixti, sub ouina pelle lupinum pectus occultauerunt, donèc pastores ouium ipsi constituti sunt miseri, & per occasionem pastoralitatis comprehendere incautos tendiculis aeternæ perditionis.

Cap. 6.

1. Iohan. 2.

Paulus Constantinopolitanus Episcopus, hæreticorum signifer.

Constantinus Imperator à Paulo corripitur.

Fuerunt namq; ex eorū numero de quibus beatus Ioannes Theologus in epistola sua dicit: Exierunt à nobis, sed nō erant ex nobis: si ex nobis essent, permanissent utique nobiscum. Horum autem signifer & præuius quidam extitit Paulus Constantinopolitanus vrbis Episcopus, qui antiqui serpentis sibilō illectus, atq; superbia spiritu inflatus, aduersus recta sanctæ Ecclesiæ dogmata, audacter præsumptis perternis diffinitionibus cōtraire. Insupèr studuit ad cooperimentum proprii erroris quibusdam subreptionibus, vt demētissimo principi suaderet typum, hoc est momentum inuentæ hæreseos publicare, quo Catholicum dogma destrueret. In quo typum omnes omninō voces sanctorum patrum nefandissimorum hæreticorum diffinitionibus enerauit, nec vnam, nec duas volūntates aut operationes in Christo Domino nostro diffiniens, confiteri. Qua de re huiusmodi prauitatem defendens, quoniam nunquam nec à prioribus hæreticis præsumptū est, ipse illicite præsumere studuit tantum vt altare sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quod erat in domo Placidie sacratissimum venerabili oratorio subuertens diripuerit: prohibens ne adoranda & immutata latam hostiam apocrifarij Apostolici Pontificis ibidem Deo offerre valerent, nec cōmunionis sacramenta perciperent. Qui videlicet apocrifarij, quia ex præceptione Apostolicæ authoritatis cōmonuerunt eum, vt de tali hæretica intentione recederet, nec non & cōtestari nisi sunt, persecutionibus diuersis cum alijs orthodoxis viris, & venerabilibus sacerdotibus insequutus est eos, quosdam eorum custodia retrudens, alios in exilium deportans, alios autem verberibus submittebat.

Cap. 7.

Cumque idem vir diabolicus vnā cum alijs cōmanipularibus suis penè totum mundum conturbaret, ex diuersis locis querelas cōtra eos ad Apostolicam sedem plurimi orthodoxi detulisse monstrantur, coniurantes vt totius mali, tantaque euerfionis commentum per Apostolicam authoritatem abscinderetur, quatenus minimè catholicæ Ecclesiæ integritatem, nocibilis eorū hæreseos languor dirumperet valeret. Tunc Martinus sanctissimus ac beatissimus Episcopus misit, & congregauit Episcopus in vrbe Roma numero ceterum & * VI. & fecit Synodum secundum instituta patrum orthodoxorum in ecclesia Saluatoris, iuxta episcopium Lateranense: residens Episcopis, Presbyteris, adfatis Diaconibus & Clero vniuerso: & condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum patriarcham Constantinopolitanum, qui nouitates contra immaculatam fidem præsumperunt innectere. Quippe quoniam ipsam excludere properantes, hæreticorum dogmatum contra catholicā Dei Ecclesiam confusionē concinnauerunt, spiritus sancti iudicio anathematis ultione percussi sunt. Quam Synodum vsq; hodie archiuum cōtinet sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Et faciens exemplaria, per oēs Ecclesias Oriētis & Occidētis direxit, & per manus orthodoxorū fidelium diffeminauit.

Cap. 8.

Constantinus fuit.

Vocat Episcopos hereticos, qui nonlebant consentire ipsi. us errori.

Eccē quos dolos molitur Imperator hæreticus aduersus sanctam Ecclesiam.

In ipsi diebus direxit Imperator in Italiam Olympium cubiculariū exarchum ad regendam omnem Italiam, & præcepit ei, dicens: Oportet gloriam tuam, vt licet ut nobis suggestit Paulus Patriarcha huius à Deo cōseruanda vrbis negocia peragere. & si quidem inueneris ipsam prouinciā non consentientem in typo à nobis exposito, tene omnes qui ibi sunt Episcopos hereticos, siue habitatores, vel possessores, siue etiam peregrinos, & compelle, vt in eundem typum subscribant, & veritate fideliter teneant ac defendāt. Si autē, quemadmodum nobis suggestit Platonius, gloriosus patricius Eupraxius, poteris suadere, exercitu ibidem consistente, ut bebimus teneri Martinum, qui hīc erat apocrifarius in regia vrbe, & postmodum per omnes Ecclesias relegere eum q factus est à nobis orthodoxus typus, vt omnes Episcopi Italiæ in ipso subscribant, & consentiant. Si autem inueneris contrarium in tali causa exercitum, tacitum habero, donèc obtineas prouinciā, & possis exercitum aggregare, tam Romanæ ciuitatis quàm Rauennatis, vt ea quæ tibi iussa sunt quanto cyus valeas explere. Qui prædictus Olympius Romam veniens, inuenit sanctam Romanam Ecclesiam coadunatam cum omnibus Episcopis Italiæ, sacerdotibus vel Clero: & volens adimplere ea quæ sibi iussa sunt, armans se cum exercitu virtute voluit schisma sanctæ Ecclesiæ intrudere: hoc autē per plurimum tempus

pus actum est, & non illum omnipotens Deus permittit ea quæ nitebatur perficere. Videns ergo se à sancta Dei Ecclesia Catholica & Apostolica superatū, necesse habuit de sua mala intentione declinare. Sed quod nō potuit per manum armatam facere, subrepticio modo per Missarum solennia in ecclesia sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ ad Præsepe, dum ei sanctissimus Papa Martinus cōmunionem porrigeret, eum interimere voluit: præcipiens spathario suo, vt sibi clanculò hora illa spatham in manibus daret, quo tantum nefas ocys impleret. Sed Deus omnipotens, qui solitus est seruos suos orthodoxos circumtegere, & ab omni malo eripere, ipse excecavit spatharium Olympij exarchi, & nō est permittus vide- re Pontificem Apostolicum, quando exarcho cōmunionem porrexit, vel pacem dedit, nē tanti præfulis effunderetur sanguis innoxius, & Catholica Dei Ecclesia nefanda hæresis subiugaretur, quod postmodum prædictus armiger multis iureiuran- do professus est. O præclara Dei pietas, ô diuinæ bonitatis infinitas. Quisnam apud semetipsum constitutus, nō videat quomodo pius Dominus ac redemptor noster Iesus Christus ouibus suis pastorem necessarium in medio luporum constitutum referuauit illatum, nē pastore perempto, oues facillè, nullo obstante, luporū lan- tu periclitarentur? Nam & hoc magnum veræ fidei præstat adiumentum, quod sine dubio ab omnibus creditur perfectis fidelibus: quia in illo nostræ redemptionis mysterio, ad vocem sacerdotis cæli aperiuntur, & ipse sacerdos Angelicis circum- stipatur ministris, quādò agnus Dei Christus, qui semel pro peccatis nostris in cru- ce mortuus est, qui resurgens à mortuis iam non moritur, & mors illi vltà nō do- minabitur, iterum per mysterium paritur, vt panem Angelorum manducare possit homo, & non remaneat homo. Et hoc est mirū & admirabile cunctis sæculis sacra- mentum, quomodo agnus Dei, qui est in dextera patris, quotidiè in sacrosancta al- taris mensa crucifigitur, moritur, à fidelibus comeditur, & cum per mysterium in esu fidelium consumitur, viuus & integer manet. Sed quia secundum Psalmistam omnia opera Domini in fide, & iustus non nisi ex fide viuuit, qui non potest tanta profunditatis sacramentum * intelligendum penetrare, sufficiat illi veraciter cre- dere. Nam beatus Christi Pontifex Martinus in illo caelesti mysterio constitutus, quid mirum si inimici fraus aduersus illū non præualuit: quādò non solum An- gelica erat militia septus, verum etiam ipsum Angelorum Dominum portabat in manibus? ceterè ipsum, & non alium, quàm quem Simeon senex infantem porta- uit in vlnis, beatus Martinus tunc crucifixum portabat in manibus: & quomodo Angelorum vita præsentem mortemque pro fidelibus patiente, vir angelicus mor- tis potuit dispendium subire? Sed quia de sacramento Dominico tantisper per ex- cessum diximus, ad cepta rediamus.

Videns ergo Olympius exarchus, quia manus Domini tegebat Martinum san- ctissimum Papam, necesse habuit se cum illo concordare, & omnia quæ ei visa fu- erāt, eidem sanctissimo viro indicare. Qui, facta pacè cum sancta Dei Ecclesia, col- ligens exercitum profectus est in Siciliam aduersus gentem Sarrazenorum qui ibi habitabant: & peccato faciente, maior interitus in exercitu Romano prouenit, & post hoc idem exarchus morbo interijt, atque viuendi finem fecit. Audiens ergo Imperator, quia sancta Romana Ecclesia nullo modo acquiesceret fidei ortho- dxæ contraria recipere, sed in pace vnanimitatis ac veræ fidei immobiliter perseue- rarer: denuò antiqui hostis inuidia stimulatus, direxit Theodorum exarchum, qui & cognomēto Caliopas, cum Theodoro Imperiali cubiculario, quatenus beatum Martinum magnificum Papam vi & potestate tenerent, & suæ præsentia offerrer. Cū venissent autem viri iniqui secundum Imperiale præceptum in urbem Ro- manam, dolo & fraude diabolica pleni, inuenerunt Martinum in consistorio Late- ranensi diuinis vacantem laudibus. Egressus ergo vir beatissimus obuiam illis, cir- cuncta multitudo vallatus fidelium, in præsentia exarchi Theodori, Presbyteri ac Clerici clara voce dixerunt: Anathema sit quisquis dixerit, vel crediderit quia dominus noster Apostolicus Pontifex Martinus vsque ad vnum apicem fidem vnquam mutasset, vel mutaturus sit. Et anathemati subiaceant, qui in orthodoxa fi- de vsque ad mortem non permanferint.

His auditis Caliopas cepit rationem reddere, aliam fidem non esse præterquam Romanos constare tenere, neque aliter se credere. Sed hoc propter eos qui audie- bant, nō propter fidem dicebat. Beatus autē Pontifex Martinus de falsis calumnijs, quæ Caliopas.

Niritur do- lo S. Marti- ni occidere Olympium tyrannus.

Spatharius Olympij di- uinitus ex- cacatur, nē suo domi- no spatham porrigat.

S. Martinus suis ouibus referuatur illatus.

Rom. 6. Præclarū te- stimoniū p- veritate cor- poris Chri- sti adstruen- da in sacra- mento Euc- ristia.

Psal. 77. Psal. 32. Heb. 10. Ior. * intel- ligendo Missæ sacri- ficio Ange- lorū militis interfun- Luc. 2.

Cap. 9. Olympij exarchi in- teritus.

Theodorus Caliopas ab Impera- tore mitti- tur ad com- prehenden- dum S. Mar- tinum.

Cap. 10. Fingit se re- ctè credere Theodorus Caliopas.

UR IUS
 9
 10
 RV III
 5

quæ illi aduersus veritatem obijcebantur, ita fidelibus orthodoxis constantissima assertione testificari iuravit: Opitulanti bus orationibus vestris, ac omnium fidelium Christianorum, & viuens, & moriens salutis nostræ fidem defendam, quæ emadmodum beatus Paulus Apostolus docet: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. De falsis accusationibus, quas nouiter heretici faciunt, abijcientes veritatē Christi Dei, qualem omninò poterunt hominibus veritatem loqui qui Dei veritati restunt? Testor eum qui iudicaturus est mundum istum per ignem, qui & reddet vnicuique secundum opus suum, ego aliquandò ad Sarracenos nec literas direxi, nec eum quem dicunt tomum qualiter credere debeât, aut pecuniam nec literas direxi, nisi: exceptis duntaxat quibusdam illic viuentibus seruis Dei causa elemosinæ, minimè Sarracenis transmissam. Porro de Domina nostra gloriosa semperque virginē Maria, quæ Dominū ac Deum nostrum Iesum Christū peperit, quam omnes sancti & catholici patres Theotoco, id est Dei genitricem, appellant, falso contumeliam, immò contra suas ipsorum animas iniqui viri testificati sunt. Nam qui quibusdam atam super omnem creaturam, & naturam humanam, abique eo qui nasci dignus est ex ea, venerabilem, semperque virginem matrē Domini nostri nō honoratq; adorat, anathema sit, & in presenti & in futuro. Talibus pro beneficijs ac fidei constantia facer Christi Martinus de Apostolica sede expulſus est, sicut passer vnicus ab edificio raptus. Nec mirum, quia Dominus noster de nequam temporibus illis in Euangelio prædixit discipulis suis: Erunt, inquit, in diebus illis tribulationes tales, quales non fuerunt ab origine mundi vsque nunc: & nisi abbreviati fuissent dies illi, non posset sustinere omnis caro. hoc in paucis de Antichristo dicitur. Nam & sanctus Paulus secundum datam sibi gratiam spiritus, pronuncians dies illos Timotheo discipulo suo dicens: In nouissimis diebus discedent homines à fide, & à veritate auditum auertent. Notum ergò sit omnium charitati fidelium, quia hoc modo venerabilis Pontifex Martinus sublatuſ & educatus est à Romanæ vrbe. Omnia enim præsciuit per multum temporis, quæ contra illum meditabantur inimici veritatis. & cum omni Clero priuatim mansit in ecclesia Saluatoris nostri Iesu Christi, quæ cognominatur Constantiniana, quæ prima in toto mundo constructa & stabilita est, à beata memoriæ Constantino Imperatore, & est iuxta episcopium. Illic enim morabatur cum suis die illa Sabbati quandò Caliopas, vnam iam supra dictum est, cum Rauennati exercitu & Theodoro cubiculario ciuitatem introiuit. Misit autem in obuiam eius quosdam ex Clero, quibus in palatio susceptis, æstimauit & Papam cum illis adesse: cum autem quæsiſset, & non inuenisset, dixit primis Cleri: Nos volumus dominū Apostolicum adorare, sed cras Dominica die obuij ei erimus, & saluabimus eum, quia hodiè non sufficimus. Porro Dominico die datis Missarum solennijs in prædicta sancta Dei ecclesia, suspicatus est Exarchus turbam multam propter diem Dominicam conuenire, & ob hoc remandauit beato Martino, dicens: Quia multum fatigari sumus ex itinere, & non possumus hodiè occurrere, cras enim omnimò dis occurreremus.

Erat autem sanctus præful tunc graui infirmitate detentus, ab Octobrio scilicet mense vsque ad tempus illud, id est, vsque ad sextumdecimum Calendas Iulij, Ergò feria secunda diluculo misit chartularium suum & quosdam ex obsequio suo ad Papam, dicens: Quia arma præparasti, & armatos habes intus, & multitudinem lapidum collegisti ad repugnandum, idè non visum est nobis ad te venire, sed hoc necesse non habes, nec aliquid tale fieri permittas. Cumque hoc in præsentia præfecti audiret beatus Pontifex, necessarium magis non habuit qualiter nuncios super hac re certos redderet, quàm mitteret illos gyraturos per totum episcopium, & si lapidem vel arma sensissent, ipsi testimonium perhiberent. Cum autem essent, & nihil inuenissent, subintulit eis clam * Exarchus, quòd nunquam aliò quando aliter, sed semper per circumplectiōem, & fallacem accusationem incederent aduersum Pontificem, & infamis Olympij exarchi aduentum, cum armis potuisse cum repellere faterentur. Sanctus verò Domini agonotheta & Romanæ vrbis Archimandrita Martinus, ante altare ecclesiæ lætulum habebat, in quo post vigilijs repaſare solebat: & cum debilia membra collocasset, nondum transacta media hora, ecce (proh nefas) exercitus irrumpens in ecclesiam lorica ti omnes, omnes tenentes lanceas & spathas suas, quin & arcus suos paratos vnicum scutis suis, & facta sunt illic, quæ nec dicenda sunt, quia honestas non finit.

Quem

Phil. 1.

Apec. 22.

Sancta Maria virgo, à sanctis Patribus rectè Theotocos dicitur.

Math. 24.

1. Tim. 4.

Basilica Constantiniana à Constantino ædificata, omniū ecclesiarū orbis prima.

Sim. Cal. Caliopas salutare velle, quem venerat vincire, Porro incem.

Cap. 11.

Timet impius, vt ait Psalmista, vbi non est habendus timor.

* Locus mēdiolus.

Eccē præcursores Caluisti nifiarū nostri repositi.

Quemadmodum nanque in hyemali tempore vento valido flante, folia ex arboribus concussa cadunt: ita percutiebant in pavementum, & audiebatur sonitus qui in eadem fiebat ecclesia, veluti tonitrus quidam horribilis, tam ex collisione armorum, quam ex multitudine candelarum ab eis contractarum. Quibus cum fastu introeuntibus, iussio à Caliope porrecta est Presbyteris & Diaconibus, in qua tanti præsulis continebatur abiectione: Et quia sibi sine lege Episcopatum subripuisset, nec dignus esset in Apostolicam sedem institui, sed omnimodis in regiam urbem transmitti, subrogato in locum eius Episcopo. quod * vt dum aliquandò factum est, nec iure vnquam fieri habet, quia in absentia Pontificis Archidiaconus & Archipresbyter, & Primicerius locum præsentant ipsius. Quòd autem vir Domini arma erit manum ad resistendum secundum suspicionem falsorum hominù, quando signifer voluitur à sancta Romana Ecclesia eius sanctitati testimonium perhibetur, potius illum velle decies mori, quam vnus hominis sanguinem in terram videre effundi.

Eadem itaque hora beatus Pontifex, quasi agnus innocens dedit semetipsum ad exhibendum Imperatori, & non resistendum. Porro acclamantibus illi quibusdam ex Clero, nè faceret hoc, nulli eorum aurem accommodauit, nè subito fierent homicidia, sed illis, qui eum ducebant, dixit: Sinite mecum venire ex Clero qui necessarii mihi sunt, Episcopos videlicet, Presbyteros, & Diaconos, & absolute qui mihi videntur. Respondit Caliope: Quotquot voluerint venire cum bono veniant, nos cuique necessitatem non facimus. Respondit beatus Martinus Episcopus: Clerus in potestate mea est. Exclamantes autem quidam de sacerdotibus, dixerunt: Cum ipso viuimus, & cum ipso morimur. Post hæc cepit dicere Caliope, & qui cum ipso erant: Veni nobiscum ad palatium. & non recusauit beatus Episcopus, sed iuit cum eis in palatium. Eadem secunda feria & tertia venit ad eum omnis Clerus, & multi erant qui se parauerant ad nauigandum cum illo, qui etiam res suas iam immiserant in nauiculas, ex quibus onera ex litore in naues maiores, vel ex eis ad litus asportarent. & alij quoque nonnulli preparabantur Clerici ac laici, qui festinabant venire ad eum.

Eadem ergò nocte quæ lucebat in quartam feriam, quæ erat tertio decimo Calendas Iulias, tulerunt illum de palatio, retrusis omnibus qui cum illo erant, & non nisi cum sex puerulis, & vno cancellulo eduxerunt eum de Vrbe. Et cum immitterent eum in vnam nauiculam, quam leuamentum vocant, circa horam ferè quartam diei ad portum peruenierunt. In ea sanè hora qua egressi sunt ab vrbe Roma, statim obserauerunt portas vt antea erant, & sic remanserunt, nè exirent aliqui de ciuitate post illum. Vndè contigit, vt res, quæ in leuamento erant, eorum, qui cum beato viro nauigare voluerant, in portu dimitterentur, & mox eadem die mouerunt, & peruenierunt Calendas Iulij Messinam ciuitatem. Non autem Messinæ tantum, quæ in Calabria est, quæ subdita est magnæ vrbi Romanorum, impediunt beatum Episcopum, sed in alijs insularum ciuitatibus sine humano solatio tribus mensibus eum retinuerunt, nullam compassiõnem adipiscens, excepto in insula Naxia. Quoniam verò ibi annum integrum fecit, meruit lauari tribus balneis, & in vrbe mansit in hospicio quodam. Postea verò non meruit calida nec frigida aqua derigari, & effluxit, & refriguit toto corpore, quoniam ventris infirmitas & in nauis & in terra requiem illi non dedit, in tantum, vt ea quæ necessaria ad confortandam naturam erant percipere minimè valuisset: quia quando habuit, tædium: quando autem non habuit, in fastidio fuit. Sed beatus Episcopus in tali angustia positus, quasi semetipsum consolando, & inimicis dolendo, in hæc verba prorupit: Credo in virtutem Dei, qui omnia conspicit, quia cum de præsentis seculo subdudus fuero, requirentur hæc omnia de his qui me persequuntur, & saltem ad poenitentiam sic ducti ab iniquitate sua conuerterentur.

Scribere decreui afflictionum mœrores, & lachrymas, communemque vocem, quæ mœlissima ex imo cordis prolata est. Puto autem quia & profertur ab his qui sunt Romæ in conspectu diuinitatis. Adhuc autem & in omni loco dominationis eius degentibus sanctis & fidelibus, ex quo facta est persecutio aduersus sanctissimum Patrem nostrum, Deo beatissimum Martinum & fidelè sacerdotum principem, & Apostolicum vniuersalem Papam, ac per hoc aduersus catholicam Ecclesiam. Credo autem hunc eundem mœrorem hætenus retineri in vobis, & multam sollicitudinem habere scire cupi-

Eijcitur è sede sua sanctus Pontifex, Constantinopolim relegatus. non dndu

Cap. 12. Non vult resistere Imperatori viri Apostolicus

Clerus non vult ab eo diuelli.

Cap. 13.

Excludit Clerum tyrannus, nè sanctum virum committetur.

Multa aduersa patitur vir sanctus.

Cap. 14.

URIVS
S
RVIII

cupientibus, quomodo peractum est contra eum, quando exularus est, & perfectione pulsus à Roma nauigio vsque Byzantium. Hæc in mente habens, humilis ego famulus vester, quædam quidem exterius sollicitudine multa addiscens, plurimum proprie contemplator factus, iudicavi literis reminisci, & nota facere, claraque constitutuere omnibus Christi amatoribus, & zelum culturæ diuinæ habentibus: quatenus cognoscetes, cum cordis mœstitudine mecum illum propheticum sermonem proferant: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte contritionem catholicæ Ecclesiæ & omnium Christianorum, propter ea quæ acta sunt in beatum & Deo plenum ducem veritatis & prædicatorem? Veruntamen gloria Deo, qui dedit ei virtutem, & sufferentiam stabilem in temptationibus, quæ superuenerunt illi à contrariis virtutibus, & vires in expugnando & viriliter dimicando pro cultu Dei irrefragabiliter, & spe firma, ponens animam suam vsque ad mortem, vt potens imitator eius qui eum constituit athletam, ad formationem pro veritate dimicandam.

Cap. 15.

Videns ergo vir venerandus, vt iam prælibatum superius est, gladios acutos, & confertos adinuicem, tentos à pluribus militibus paratum habebat, eximere ceses & priuare vitam beatum Episcopum, in circuitu altaris assistere & in toto templo catholicæ Ecclesiæ Romanæ quæ cognominatur Constantiniana, in qua sacerdotio fungens recubabat, ingrauatius inualetudine beatus ager, contritus animis, & artubus constrictus, impulsus & expulsus, raptus & extractus ex Apostolico throno, in quo eum Deus constituit loco sui inspectorem, Apostolum, & prædicatorem orthodoxæ veritatis, sed ipse non fecit animam suam preciosiorem se, sed posuit eam vsque ad mortem, imitans, sicut dictum est, Dominum suum dicentem: Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis, quo saluaret vbiquæ errantem & perditam plebē ab insurgentibus temporibus illis hæreticis: Traditur igitur Roma de catholica Ecclesia beati Ioannis à potentibus seculi huius, his qui in hoc erant ministerio dignissimis, atque à custodibus depositus est ad portum, & coniectus est in lembum. Et nauigantibus quantocyus, euntibusque cum auiditate in insulam quæ vocatur Naxon, non cessauerunt illi beato & Apostolico viro penitus custodes contingere terram, dolentibus prorsus pedibus eius, cum ipsi per loca conferrerent, & omnino quiescerent. Hi autem qui per loca erant sacerdotes & ceteri indeles regionis ipsius, dirigebant beato Episcopo munera non paræ quantitatibus, causa videlicet eius vtilitatis. Quas quidem directas species & quantitates, custodes eum omnes bestiales continuo coram eo diripiebant, impropertiosa & amara pluitima ingerentes contra eum: eos autem qui munuscula detulissent, iniurijs & verberibus afficiebant, dicentes ad eos: Quicunque vestrum diligit istum, inimicus est Reipublicæ. Nunquidnam ei hoc solum non valebat inferre dolorem incomparabilem, super infirmitatem quæ illum valde deprimebat? Exinde igitur custodes, qui continebant eum, præmittentes nuncium ab insula Naxon in Byzantium, ad eum & captionem eius nunciauerunt, proferentes aduersus eum plurima mala, proclamantes illum hæreticum, & rebellem, Dei que aduersarium, & subuertentem vniuersam terram Romanorum.

Non timet
vir sanctus
animam suam
pro ouibus
ponere.
Iohan. 10.

f. concesserunt

Impij custodes eum
omnibus bonis
spoliarent: &
offerentes
ei munera,
iniurijs afficiunt.

Accusat eum
hæreticos &
rebellionis
viri scelera
ti.

Cap. 16.

Cumque tandem peruenisset beatus Martinus Byzantium septimodecimo die mensis Septembris, in portu Euphemia iuxta Archadium, non permittebant illum ministri recubare in grabato nauis, à mane vsque in horam decimam, eratque spectaculum omnibus & angelis & hominibus. Accedebant enim varij homines, quos propter ferales mores dixerim lupaces, & talia fecerunt contra sanctum Papam, qualia à Christianis dici non oportet. Videres nanque miserabiliter sanctum virum ita deiectum, atque despectum, vt etiam ethnici multas illi blasphemias inferrent, nihil aliud quærentes nisi vt auferrent animam eius. Dehinc circa solis occasum venit quidam scriba nomine Sago leba eum multis excubitoribus, & auferentes beatum virum de lembo, posuerunt in gestorio, duxeruntque in custodiam excubitorij, quæ cognominatur Prandiarum, & fecit illum scribam includi sub multa custodia, præcipiens vt nullus penitus de ciuitate sciret quod in eodem esset excubitu. Mansit igitur idem Apostolicus sanctus in illa custodia nonaginta tres dies sine participatione alicuius sermonis. In ipsa verò nonagesima tertio die, quæ est dies Parasceue, mane tulerunt illum de custodia, constitutum in cella sacellarij, iubentes pridie conuenire omnem senatum, quod

Recluditur
in custodia
Prandiarum.

quod & factum est. Iusserunt autem illum introduci, & introduxerunt eum in sella portatoria, erat enim penitus ager, præcipue autem illis diebus præ navigatione, & afflictione custodia per tot dies effecta. Intendens autem in eum primus qui præsidebat sacellarius cum reliquis principibus à longè, iussit eum surgere à * sella, & ad stare. Agentibus quibusdam ministrorum non valere eum stare, turbatus præ multa ira sacellarius exclamauit, & quidam de custodia cum illo, surgere eum debere & ad stare * sensuræ subnixum. Vir autem Domini surrexit, & stetit in medio. Sacellarius autem inquit ad eum: Dic miser, quid tibi mali fecerit Imperator, tulit à te aliquid, aut oppressit te ibi? Ille autem tacebat. Tunc ait ad eum sacellarius: Imperatoriæ voci non respondes? ecce nunc ingredientur accusatores tui. Et continuo introducti sunt multi accusatorum contra eum. omnes autem erant mendacij filij, & discipuli eorum, qui Dominum nostrum Iesum Christum negauerunt: contradicebant verò sancto viro quemadmodum præmoniti fuerant. erant enim voces eorum præmeditata & preparata. Quibusdam verò interrogatis de sancto viro, profitebantur de illo se nihil mali scire: & continuo turbati qui prætendebant * certamen, incipiebant validis minis increpare eos, donec suaderent eis proferre quæ erant conuenientia in mortem beati viri & iusti Martini.

* hoc est, sella illa gestatoria. Siftitur ad tribunal sacellarij & senatus. for. * cessura

Falsò accusatur à mendacij filijs.

f. * examen

Cap. 17.

Eccè quot accusatoribus obruitur vir iustissimus.

Nò permitteat verus animarum pastor, ut periculo animas suas perdat.

Interrogatur eius sermo nescit excutere.

f. * quomodo

* conuictis Reddit rationem cur Olympio non restiterit.

Cap. 18.

Contemplatus ergò sanctus Papa introeuntes testificari, subridens, dixit: Isti sunt rethores: erant enim primi ingredientes nomine quidem melliti, lupaces autem & bestiales sententia, & quidam eorum qui erant Olympij, cum quibus erat & Andreas qui fuit eius notarius. Erant autem inter accusatores infelices Imerites, & Therinus, & reliqui numero quasi viginti. Iurabant autem super textum sancti Euangelij, & sic testificabatur. Erat aut primicerius Dorotheus nomine patricius Sicilia inter illos, qui iuràs dixit: Si quinquaginta capita haberet homo iste, nò oporteret illi viuere, eo quòd solus subuertit & perdidit vniuersum Occidentè & delevit. Et re vera vnius cõsiliij cum Olympio fuit, & inimicus & homicida Imperatoris & Romanæ vrbis. Vidès ergò iustus vir introeuntes eos, & iurantes sine parcitate testificatores, cõpassus perditioni animarum eorum, ait ad eos qui præsidebant principes: Obsecro vos per Dominum, nolite preparare eos iurare, sed absque sacramento dicant quacunquè volunt: vosquè facite quæcũquè vultis. Et quid opus est etiam iurando perdere illos animas suas? Ingressò equidem vno testium & dicente, quoniam coniurationes fecit cum Olympio, & milites preparauit ut iuuant: interrogatus Deo preciosus vir, si hæc ita se haberent, respondit: Si vultis audire veritatem, dico vobis sequentia. & cœpit dicere: Quando factus est typus & directus est Romam ab Imperatore. Et hoc tantum dicente beato Episcopo, alius inquit: Non inferas nobis hæc de fide, de duello nanque nunc scrutaris, quoniam & Romani, & nos Christiani sumus. Et respondit illi verus Ecclesiæ pastor Martinus: Vinam, inquit, inueniatis me in illa die tremendi examinis, testem etiam in hoc. Denuò inter accusantes ait ad eum præfectus Troilus: Qualis homo es tu? quoniam audiens & cernens talia contra Imperatorem nitentem effodiendum Olympium, non prohibuisti eum, sed consensisti ei? Ad quem continuo respondit ipse beatus Apostolicus Papa: Dic Troile, quandò, sicut scitis etiam vos & nos audiuimus, Georgius, qui erat ex monachis vrbis huius, à magistratu missus ingressus est vrbem à castris, & talia verba loquutus est, fecitque res tales, ubi erastu, & qui sunt tecum, * quoniam non restitisti ei, sed econtra concionatus est vobis, & quos voluit, palatij exulauit? Iterumque sub Valentino cum præcepto Imperatoris indutus est purpura, & cõsedit ei, quo eratis & vos? non eratis hic? Cur ergò tunc non prohibuistis eum, dicentes: Nè attingas res non opportunas tibi? nonne omnes econtra * conuenistis ei? quomodo habebam ego tali viro aduersus stare, habenti præcipue brachium vniuersæ militiæ Italicæ, an potius ego illum feci Exarchum? Veruntamen obsecro vos per Dominum, quod eundem que vultis & diffiniatis in me fieri, citius explete. Nouit enim Deus, maxima dona tribuitis, quacunquè me clade iugulaueritis.

Percontatus autem sacellarius quendam de ministrantibus Sagoleba scriba, si sunt foris alij aliqui qui testificari debeant, respondit: Sunt domine plurimi alij. Deficientes autem hi qui præsidebant, sancto & venerabili viro adstante in

con-

URIVS
 Ober
 Nober
 RVIII
 5

Innocentius consul, sancti Marini apud senarum interpretis.

conspetu eorum, & potissimum spiritu sancto cum confirmante, dixerunt sufficere testes. Erat quippe interpretis eorum quæ à sancto viro dicenda erant, vel dicebantur, verborum Innocentius consul, filius Thomæ, qui erat ab Africa, & cum interpretaretur ea quæ à beato viro dicebantur, non ferens facellarius, videns signata in cula sancti spiritus à Deo honorabili viro contra eos prolata, ait ad Innocentium cum furore: Cur nobis interpretaris quæ dicit? noli dicere quæ dicit. Surgens ergo continuo facellarius cum plurimis qui confederant ei, ingressus est nunciare Imperatori quæque ipse voluit. Eduxerunt autem sanctum Apostolicum virum de cella iudicij, magis autem ex aula Caiphæ, in gestatorio sedili sedentem, statuerunt eum in medio atrij, quod erat ante cellam facellarij & Imperialis stabuli, quo consueverant omnis populus conuenire, & expectare facellarij ingressum. Circumederunt eum excubitores, eratque omnibus spectaculum formidabile turbis. Post paululum ergo iusserunt inferri eum in solario dispositionis, ut esset ibi, quatenus prospiceret Imperator per cæcellos reclini sui ea quæ futura erant fieri. erat itaque multitudo populorum vsque ad hyppodromum conferta conuenientium illuc.

Cap. 19.

Statuerunt ergo reuerendissimum virum in medio solarij dispositionis in presentia totius senatus subnixum hinc & inde. Facta est ergo confisatio subito minima, & exiens ab Imperatore facellarius, apertis ianuis triclinij in solarium euidi populum iussit. Veniensque ad sanctum ac venerabilem virum Martinum Apostolicum, dixit ad eum: Vide quomodo te Deus adduxit & tradidit in manus nostras: Tu nitebaris contra Imperatorem. Quid tibi spei erat? ecce dereliquisti deum, & dereliquit te Deus. Et continuo vocans facellarius quendam adstantem excubitorum tonforem, precepit, sine mora illi auferre psalmion summi & Apostolici viri, atque præcipui pastoris omnium Christianorum, qui orthodoxam sanctorum patrum & Synodorum confessionem, hoc est fidem confirmavit, & noui erroris exitos auctores, videlicet novos hæreticos, cum impijs dogmatibus eorum canonice & synodice anathematizauit. Cum ergo excubitor incidisset psalmion beati viri, & corrigiam compagiorum eius, statim tradidit eum facellarius præfecto vrbis, dicens: Tolle hunc domine præfecte, & continuo membratim incide illum. Cum his autem omnibus iussit adstantibus anathematizare eum, quod & fecerunt. Non responderunt autem huiusmodi voci viginti virorum animæ, sed omnes qui hoc videbant, & sciebant, quia Deus est in cælo conspector eorum quæ fiebant, submissivo vultu cum magna cœstitudine recedebant.

Cap. 20.

Suscipientes ergo carnifices beatum Episcopum, exuerunt illum pallio sacerdotalis stolæ, & scindentes alas tunicæ eius quæ erat interior à summo vsque deorsum, circumposuerunt ferrea vincula in sanctam eius ceruicem, & per omne corpus traierunt eum cum vi, & non concesserunt ei penitus alicubi residere & animam refocillare. Duxerunt autem illum à palatio, publicantes & dehonestantes per medium ciuitatis vsque ad prætorium, & gladius coram eo. Erat autem viro beato dolor magnus, & inenarrabilis: oppidum enim erat fessum, & infirmus præ tantis incommodis, futurus reddere animam à pressura nimiarum passionum, & tenuitate corporis. Attamen gaudens spe confortabatur in Domino, in quo habuit fiduciam eternæ consolationis & præmium tanti pro veritate laboris. Et quo magis afflictione & vi trahebatur, eo magis sereno obruitu ductus, cum multa animi constantia iustus cum vno solummodo indumento à summo discisso in duas partes, & sine cinctorio incedebat vir tantus, fide & gratia Domini cinctus. Heu, proh dolor, cerneres virum Deo plenè tanto opprobrio subiectum, ut interiora eius quodammodo nudata parerentur. Multifarie quidem contentiones populorum agebantur propter sanctum virum, alij gemebant, & mœrore confecti lachrymabantur: aliqui autem ministrorum satanæ gaudebant, & subsannabant. & sicut scriptum est, transientes mouebant capita sua, & dicebant: Vbi est Deus eius? & vbi fides eius, & doctrina ipsius? Cumque venisset sanctus Domini in prætorium dehonestatus, & à carnificibus vinculatus, proiecerunt eum in ima carceris cum homicidis, & trāsacta quasi vna traherunt eum inde, & transposuerunt illum in custodia Diomedis in prætorio præfecti. Tanta autem instantia & vi trahebant illum vinculis nexum, ut dilaniarentur crura, & poplites eius, & sanguis preciosus flueret per ascensum scalæ eiusdem custodiae. erant enim gradus scopulosi & asperi valde, ac penitus in altum porrecti.

Maxima contumelia & opprobrio afficitur.

Matt. 27. Deut. 32.

Detruditur in carcerem, carcerem associatus latronibus.

Erat autem beatus Episcopus iam tunc morti proximus, supplicij anima deficientem. Introducentes ergo quomocunque in custodiam sancti virum decidentem. sepius & surgentem, posuerunt in scamno indutum ferro & catenis.

Postquam enim traditus est prefecto a facellario ut cruciaretur, continuo carnes exuerunt eum vestimentis suis, grauius enim algoribus vexabatur, quia intolerabilis hyems erat. imposuerunt autem ei grauiissima pondera ferri, & nullus ei aderat de suis excepto vno clerico adolescente. Qui commanens ei in custodia, & superflans lamentabatur magistro, sicuti Petrus Dominum. Erat autem magister custodiæ coniunctus beato Episcopo, quia sic erat mos, ut futurus pati per gladium conuinceretur magistro custodiæ illa nocte: erant autem ibi duæ mulieres mater & filia deuota valde, prænominate custodiæ clauis tenentes, quæque adspicientes importabilem dolorem sanctissimi patris, qui inter tot pœnarum genera quæ aderant, ardore quæiebatur dirisimo: motæ compassionibus, quærebant aliquam misericordiam facere cum illo, & contegere eum volebant mater cum filia, sed non audebant propter vinculum & custodientem carnificem. Putabant enim adurum venturam censuram ut trucidaretur. Post quasdam verò horas quidam ex ordine militari vocabant ab imo magistrum vigiliæ carceralis. Descendente eo, vna mulierum ergastulorum illorum pietatis viscere ducta, accedens, amplectensque bellatorem Christi, & Apostolicum patrem, portansque reclinauit eum in prædolo suo contegens vtiliter, & inuolvens. Mansit autem vsque ad vesperum sine voce. Vespere autem facto misit ad eum Gregorius prefectus eunuchus ex cubicularijs maiorem domus suæ cum paucis cibarijs, & refecit eum, dicens: Ne deficias in tribulationibus, confidimus in Deum, non morieris. In quo magis aggravatus ille beatus ingemuit. Abstulerunt autem continuo ferrea vincula ab eo.

Sequenti autem die abiens Imperator in patriarchium visendi gratia Paulum Patriarcham, proximus enim erat morti, narrauitque ei quæ consummata erant in sanctissimum Papam. Ingeniis verò Paulus & conuersus ad parietem, dixit: Hei mihi, & hoc ad abundantiam iudiciorum meorum actum est. Percontatus ergo ab Imperatore quare hoc dixerit, respondit: Nunquidnam domine non est miserabile talia pati Pontifices? Tunc attentius adiurauit Imperatorem, sufficere ei in his quæ passus est, & nihil amplius sustinere. Hoc autem beatus Papa Martinus, & quia non suscepit quod expectauit, non gratum habuit tale promissum: sed penitus mortuus effectus, festinabat enim implere bonum certamen, & peruenire ad eum quem desiderabat. Sed quid morer? post dies octo defuncto Paulo dirigitur ab Imperatore ad magnanimum Papam Martinum, qui fuit in custodia Diomedis: legatus autem fuit Demosthenes rescriptor & collaborator facellarij, & Libelthius cum eo. Intranses verò dixerunt ad eum: Dominator noster eximitus Imperator misit nos ad te, dicens: Ecce in quanta gloria existens, in qualem ordinem te ipsum duxisti? Nemo tibi fecit hoc, sed tu ipse tibi met ipsis. Ipse autem nullum aliud responsum dedit nisi solum hoc: Gloria, gratiarum actio per omnia soli immortalis Regi. Dicit ad eum Demosthenes rescriptor: Significauit tibi Imperator ista, dic nobis ea quæ à Pyrrho hic & Romæ subsequenter, gesta sunt. Pro qua causa abiit Romam, inillus, an proprio proposito? Respondens sanctus Papa dixit: Proprio proposito. Ait Demosthenes: Libellum illum quomodo fecit? compellente aliquo? Respondit sanctus vir: Nemine compellente, sed propria propositione. Demosthenes inquit: Veniente Pyrrho Romam quomodo eum suscepit sanctus vir Theodorus prædecessor tuus? Dixit equanimis Papa: Vti Episcopi decuit. & quomodo nanque priusquam veniret Pyrrhus Romam manifestè scripsit beatus Theodorus ad Paulum, ut potè ad eum qui supplantationem fecit, & alterius thronum inuasit? deinde autem veniente eodem Pyrrho Romam sponte sua ad vestigia beati Petri, quomodo non haberet eum suscipere prædecessor meus Papa Theodorus, ut potè Episcopus? Respondens, Demosthenes dixit: Verè veritas sic se habet. Unde autem sumebat ea quæ ad usum sui corporis erant necessaria? Dixit beatus Martinus: Manifestè de Patriarchio Romano. Ait cœcertator: Qualis panis dabatur ei? Respondit beatus Martinus: Et vos nescitis Ecclesiam Romanam? dico enim quia quisquis venit illuc miserabilis homo hospitari, omnia ad usum præbentur ei, & nullum immunem suis donis sanctus Petrus repellit illuc venientium, sed panis

Cap. 21. Multo frigore & vinculo pondere in carcere cruciatur.

Sanctus Dei, carceris equallore inter mortuus à quada matrona contectus & humanissimè tractatus.

Cap. 22.

Vermis cœlestis mortis cor lau si Patriarchæ Cœlestis inopitanti.

Doleret Martinus Pontifex, se maritij expectatio frustrari.

Dicit rationem Pontifex, quomodo Pyrrhus sua sponte Romam venierit.

Sedis Apostolicæ hospitalitas.

URIVS
over
over
RVIII
5

mundissimus, & vina diuersa dantur ei, nō solum autem illi, sed & hominibus eius. Si ergo in pauperibus ista fiunt, qui venit etiam honorabilis, sicut Episcopus, quale sumptum habet suscipere? Dicit ad eum Demosthenes: Dicimus nos sicut & audiimus, quia Pyrrhus vi fecit libellū Romæ, & quia lignea vincula sustinuit, & multa dolenda passus est, & in armario reclusus fuit. Respondit sanctus Martinus, & dixit: Nihil tale factum est: nam nisi quia formidine aliqui tenentur, & non possunt loqui veritatem, hīc sunt Constantinopoli plurimi, qui tunc erant Romæ, & sciunt quæ ibi gesta sunt: ex quibus interim superest Plato patricius, qui tunc cæsar chus erat, qui quæ direxit tunc homines suos ad Pyrrhum Romam: percontatus eum de his, si mentior. Veruntamen quid volumus plurima querere: ecce in manibus vestris retinetis me, quod cunq̄ vultis in me consummate. Deo indulgentes in vestra est potestate, vtique si mēbratim inciditis carnes meas, sicuti præfecto iussistis, cum me illi traderetis, non communico Ecclesiæ Constantinopolitanae. Erat hīc sum, exanimatus me, & tentate, & inuenietis experimento gratiam Dei & fidelium seruatorum eius.

Eccē quomodo vir sanctus iustus fuerat mēbratim incidi.

Cap. 13.

Interim Pyrrus in medium venit, qui toties anathematizatus est, & nudatus honore diuino. Stupefactus autem Demosthenes rescriptor, & admirans super constantia atque audacia beatissimi Papæ Martini pro Christo velle voluntariē mortem, quia ad hoc positus erat calix passionis, accepto libellario seriatim omnia quæ beato Papa dicta erant, scribentes, receperunt. Fecit autem athleta Christi Martinus in eodem Diomedis ergastulo octogintaquinque dies, post primos nonaginta tres, hoc est, omnes simul centum septuaginta quinque. His transactis, venit sagalleba scriba dicens ad beatum Episcopum: Iussum est mihi auferre te hinc, & ducere in domum meam, & post duos dies dirigere te quō iusserit facellarius. Interrogauit autem beatus Martinus quō ducendus esset, & in quem locum, sed ille noluit ei dicere. Rogabat autem eum, vt fineretur in eadem custodia, quousquē exularetur, & ad horam auferretur de custodia: nec hoc concessum est ei. Circa occiduum verō solis venerabilis Papa Martinus dixit his qui erant in ergastulo: Accedite fratres, valefaciamus, quia ecce nunc aderit, qui auferet me hinc. Et hæc dicente copulerunt singuli charitatis causa calicem. Exurgens vir venerandus cum multa constantia atque gratiarum actione dixit ad vnum occurrentium dilectū sibi, qui erat ibi: Veni domine frater, da mihi pacem. Erant quippe in illa hora præcordia fratris illius, vt existimo, sicut discipuli illius qui vidit Dominum in cruce pendentem. Cum quæ osculum præberet sanctissimo Papæ, præ nimia charitatis abundantia copiosissimè inter se lachrymas fuderunt. Omnes verō qui aderant lamentum terribile faciebant. Anxius in hoc vir Domini Martinus, sereno vultu flagitabat omnes nē hoc facerent. & impositis venerabilibus manibus suis super ceruicem fratris illius, subridens, ait: Bona sunt hæc domine frater, hæc sunt opportuna, & te nō oportet flere, sed magis gaudere super me. Ad quem illic cum cordis contritione frater ille pius respondit: Deus nouit famule Christi, lætor in gloria, quia dignatus est Christus Deus noster propter nomen suum sanctum, hæc te omnia pati, sed lamentor omnium perditionem. Salutantes ergo eum, omnes receperunt, veniens autem continuō scriba, & auferens eum, intulit in domum suam. Dicitur autem ergo quia in Cherfonam insulam exulatur.

Ducitur de custodia ad custodiam, more Christi ab Anna ad Caiphā.

Valedicit suis eum lachrymis in Cherfonam insulam relegandus.

Cap. 14.

Post paucos autem dies ipse sanctissimus & Apostolicus vir, transuectus est nauigio clam in præfatam insulam. Ibi quippe sicut Ioannes Apostolus in insula Pothmos, omni humano solatio destitutus, diuinæ contemplationis & angelicæ visitationis consolatione, meruit crebrò releuari. Ieiunijs quippe & orationibus semper intentus, egit bonus Ecclesiæ vniuersalis pastor & fidelis dispensator & prudens, vt nec ouibus absens deesset, nec hæreticis pateret victoria falsitatis. Curauit quippe pastor pius, qui animalia Domini veritatis pabulo saginare solitus erat, nē fame dei attenuata, mortis æternæ dispendium subirent, & antiqui deuoratoris fauces intrarent. Gaudebant quippe inimici veritatis, quasi iam mater Ecclesia tanto præfule exulante sinem habitura esset restē credendi. Sed cum vir beatissimus Martinus fide & deuotione Iesu Christi Domini nostri stigmata in corpore suo gestaret, per dies plurimos imperatus præ nimia inopia pressura, virium morore iam totus tabesceret, & effœti corporis flacciditate spiritu agonizante, natura autem compellente præsentisceret, per Epithomum Romanæ valefecit Ecclesiæ, mādans fide-

Galat. 6. *id est, valde ex odio affectus.

fideliter & presentis vitæ valida quæ pro statu & integritate eius perpetiebatur, iam infortunia, & vt se à peste hæretica per omnia caueret apostasiæ commenta.

Postquam autem vir Deo charus & cælicis amicus ciuibus iam omnium dolorum cumulamenta expertus est, id est confusionem expulsiõis, scandalum falsitatis, iniquam protractiõem carceris, discissionem sacerdotalis insultationis, iniquam acrimoniam, nuditatis contumeliam, improborum multicolorem blasphemiam, exilij solitudinem, soliti honoris effugacissimam absentiam, & multa alia quæ piget enarrare, percursoque iam viriliter agonis fidei stadio, totis ad cælum exultantibus puris luminibus compellere coepit Dominum, dicens: Domine Iesu Christe pastor fidelium æternæ, tu scis quæ pro te, & propter fidem inenarrabilis nominis tui vsque in horam hanc perpeffus sum, ne permittas me amplius elongari abs te. Si autem me volueris carne exarcinari, & peruenire ad te, oues tuas, quas mihi ad prouidendum commisisti, de quibus admodum suspensus sum, cuiusnam comendo, tu Rex clementissime, qui tui preciosi sanguinis aspersione de manibus inimici eas dignatus es emancipare, per gloriosa merita præcipui Apostoli tui Petri Domini & magistri mei, ab omni semper diabolica incurfione tui clypei nomine misericorditer defendere dignare. Sicque preciosis Christi confessor, martyrq; probatissimus Martinus, vmbone veræ fidei circumdatus, in expugnabili lacerto, omnem antiqui peccatoris armaturam deuicit: & ipse vt miles inuictissimus æterni Regis castris verè reportauit vexillum victoriæ.

Et re vera bonum certamen certauit, gloriosissime cursum consummavit, fidem Deo deuotus seruauit, ad vltimum reddita est ei corona iustitiæ, quando de manu Domini brauium est assequutus felicitatis æternæ. Migravit autem beatissimus Papa Martinus, martyrq; Christi præcelsus, de presentis vitæ angustijs ad Dominum, die sextæ decimæ mensis Nouembris, fide & spiritu sancto plenus, & angelorum manibus latus deportatus est Abrahæ sinibus. Positus est autem in tumulis sanctorum Cherfoniatarum ciuitatis extra murum quasi stadio vno, charus & dignus Deo, & preciosissimis odoramentis sepultus est, angelicis canentibus choris, atque hunc hymnum alternantibus: Beatus quæ elegisti & assumpsisti Domine. Est autem gloriosum eius sepulcrum: vbi pro sanctitatis eius magnitudine tumulatus est in monasterio perpetuæ virginis Mariæ matris Domini nostri Iesu Christi, quod magnifico constat decore ornatum. Ibi quippè eius inclyta merita exrunct, & nunc, & quando cælum voluetur, cælestium beneficiorum euidentissima declarant indicia. Quia vt verum fatear, omnia humanorum corporum incommoda ibi frequenter inueniunt optatæ salutis certissima medicamenta. Aegri diuersi infirmitatis pristinam adipiscuntur sospitatem, cæci illuminantur, paralytici agglutinantur, surdi auditum, muti se gaudent percipere loquelam, arreptitij & energumeni promerentur à maligno manfore liberari, nullusque miser inuenitur, quem de suo mausoleo mæstum redire patiatur. Cuius nos precibus gloriosis Christus Deus ac Dominus noster, qui cum elegit, assumpsit, & in perpetui paradisi delicijs cum cælgenis collocauit, corroboret nos in veræ fidei soliditate, quam ille ad liquidum intellexit, constantissima assertione docuit, & pro qua ad mortem vsque certauit, vt mereamur præmium consequi quod promissit: Qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit, & gloriatur Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

VITA SANCTI CVNIBERTI EPISCOPI COLONIENSIS ET CONFESSORIS, VT HABETVR IN ANTIQVIS MANVS CRIPTIIS EXEMPLARIBVS. AVTHORIS NOMEN INCERTVM EST, SED HISTORIA FIDEM MERETVR.

LORIOSAM sancti Cuniberti memoriam pijs venerari affectibus, & magnis frequenter extollere laudibus, cum decentissimum, tum saluberrimum esse, nemo ferè qui nesciat. De luminaribus illis maximis erat, quæ super candelabrum posita, per totam mundi latitudinem circumferebant ignem, quem ipsa veritas & lux mundi Christus Iesus, in terram mittere venerat. Hic adhuc puer, sinistrum ramum Pythagoricæ literæ, prius omnino per animi virtutem satagebat effugere, quam ad eiusdem biuium per ætatem corporis posset ascendere.

Cap. 25. Catalogus dolorum passionis eius.

Oratio eius sub mortè.

*munimine

Cap. 26. 2. Tim. 4.

Felix obitus eius apud Cherfonomam Lyciæ. *for. 12. Sepultura eius. Psal. 64.

Miracula ad sepulcrum eius.

URIVS
G...
H...
RVIII
5

Nouèb. 12. Cap. 1.

Luc. 12.

Cc dere.

- Crallo ^{pa-} dere. Nam dum pater eius, Crallo nomine, clarus prouincia Mosellensis indigena, puerum elegantem, etiam in primis infantiae rudimentis aptum virtutibus, Dagoberto magno Francorum Regi nutriendum simul & prouehendum, ille datus familiaritate regia, commendasset, ipse mirum in modum non tantum ab illicitis omnibus, ut id aetatis puero natura praeualuit: verum etiam multoties à licitis quibuscumque, vitam liberam, & quasi solitariam duxit, imitatus videlicet maternae pietatis ingenium, quod ab ipsis cunabulis simul cum infantia lacte sedulo potans confueuerat. Haec igitur omnipotentis Dei famula, nomine Regina, sic maritali deuotio seruiebat arbitrio, ut se tamen corde fidelissimo totam Christi manciparet imperio, non discrepans ab illo religiosissimo beatae Annae vel voto, vel proposito, quae post impetratum à Domino, & promissum eundem Domino filium, ueridica scripturae uoce dicitur, quia uultus eius non fit amplius in diuersa mutatus. Quae enim infixum in coepta religione, usque ad finem cursus debiti, etiam inter ipsa matrimonij iura seruabat animum, recte dicitur, quod non in diuersa mutauerit uultum. In diuersum enim declinat, qui de uia, id est, ueritatis rectitudine in quodlibet latum exorbitat. Hinc de uaccis quoque, arcam Domini plausro nouo super portam ducentibus, & propter clausos domi uirtulos suos materno affectu gementibus, legitur: Ibant uaccae in directum per uiam, & non declinabant ad dexteram, neque ad sinistram, sicut per Ezechielem de sanctis animalibus dicitur: Vnum quodque ante faciem suam gradiebatur: non reuertebantur, cum in eederet. Quod ipsum de se apertius praedicator egregius: Quae retrò, inquit, oblitus, & ad ea quae ante sunt, extensus, sequor ad palmam supernae uocationis in Christo.
- Cap. 2.** Hoc itaque modo beati Cuniberti mater, fixum in amore Dei animum supernis adherere desiderijs fecit, & edocta per spiritum, aequo iustitiae libramine cuique dedit, mundo utique satisfaciens per necessariam dispensationem, creaturae suo placens per promptissimam cordis deuotionem: Pignus tamen sibi dulcissimum magis deputat Ecclesiasticae religionis officio, quam terreni Regis obsequio. De cuius uita & studio, non est opus interim plura reuoluere. Quid enim egerit, quod uero studio erga cultum Dei defudauerit, testatur populus ciuium Mosellensium, qui & corpus eius uenerabiliter in ecclesia conditum seruat, cuiusdemque patrocinia semper experendo, & saepe promerendo frequentat.
- Cap. 3.** Puer autem Deo deditus, in regali palatio scholae uirtutum uigilabat, & subiectus Regi quasi praecellenti, Dominum timebat, Regem honorificabat, ac se spontanea necessitate constringens, ut quo difficilius laborandum esse uideret in deputato sibi opere, eo delectabilius & efficacius illud praeter ceteris suis coamulis sustineret arripere. Lux enim in illo diuinae pietatis emicuit, & uelut aduocatum atque statutum in medio paruulum, Euangelicum exemplum, immò delectabile spectaculum, omnibus dedit. Erat nanque mansuetus & patiens, ac in omni honestate, utilitate & probitate docilis, gloria quidem, non tamen inani & uentosa, excitatus ad obedientiae studia. Nam magistra & gubernatrix hoc intus egit gratia, ut forsitan edocendo ad imposita ministeria puero non laboraret praecceptoris instantia: namque capacissimum inhabitantis Dei uasculum, plus etiam sibi studio humilitatis assuebat, quam uel magisterio uel exemplo didicerat. Nanque non contentus regis solummodo & maioribus iuxta personae suae congruentiam, deferuire, in tantam saepe uilitatem semetipsum detrudere conabatur, ut etiam seruorum uice calcementa detrahere soleret, atque mundare: dupla nimirum simplicitate Deo acceptabilis, cui illum & puerilis aetatis naturalis puritas, & uirilium ingenij uoluntaria pietas commendabat.
- Cap. 4.** Quum ergo ab hoc primo exercitij gradu, uellet illum Dominus ad altiora uirtutum incrementa conscendere, reuelare dignatus est Regi, quati apud ipsum uirtuti puerilis illa simplicitas haberetur. Quadam denique nocte, dum per uigilam in lecto quiesceret, uidit subito locum illum, ubi sanctus puero foris gratia membrata fessa composuit, magnifico lumine resplendere, eodemque penè signo futuram pueri facta notari, quo Saulum contigit de caelo uocari. Sicut enim ibi immutatio dexteræ excelsi cum increpatione & tremendi luminis immisione facta est: ita hic electio diuina, blandientis luminis signo monstrata est. Vtrunque tamen lux illa missa caelitibus admonuit, ut & Aegyptias tenebras disicerent, & per Israeliticam mansuetudinem repromissam supernae hereditatis gloriam ducatu uerae lucis quærere noluissent. Manè itaque facto, Rex de uisione sollicitus, & miraculi nouitate perterritus, requiritur.

requirit, quis in eodem loco, ubi splendorem desuper viderat radiantem, per noctis silentia quiescisset. Intellexit enim, quod tale prælagium magnum aliquid prodidisset. Cui quum apparitores suggererent, Cunibertum ibi puerum dormiuisset, quod & ipsum prius, ipsius diligenter intendentem industriam, non latebat, apprehensum eum illico non de turba seorsum, sed coram cunctis, qui aderant, solito familiaritatis alloquutus est, & adoptatum sibi in filij locum, amplexu dulcissimo exoscularus est, pronuncians quod verè Deus in illo fuerit, quem tanta luminis manifestatione clarificare dignatus sit. Erat enim ipse quoque religionis amator, fide catholicus, & ad omne opus bonum in Christi dilectione paratus: quod, dum mundus voluitur, apud Ecclesias regni Francorum celebri proculdubio sermone feretur.

Dagobertus rex Cunibertum puerum quanti fecerit.

Dagoberti regis encomium.

Cap. 5.

Ex in processu temporis beatus Cunibertus apprime literis eruditus, ascensionibus primum in corde dispositis, profectu quotidiano cucurrit: mox Ecclesiasticos per ordinem ascendendo gradus, coactus quidem renitente vi humilitatis, dignissimus tamen obtinuit: quos & excellentibus illustravit meritis, & congruentibus adornare curavit obsequijs. Itaque auctus benedictione cælesti, de virtute in virtutem feruidus in dilectione Domini properabat, donec raptus ab Archiepiscopo Treuitorum, Archidiaconatus officio sublimatus est. Vbi mirum in modum totus in Dei opere conuersatus, nihil sibi exhausti satis esse credebat, vitæque iam huius exosus, his tantum, quos lucrifacere conabatur, spiritum inuictum à quolibet seruabat.

Fit Archidiaconus S. Cunibertus.

Cap. 6.

Paucis postmodum elapsis annorum curriculum, Clerus & populus Agrippinæ Colonie pastore proprio destitutus, virum Domini Cunibertum, iam in opere Dei exercitatum, ut sibi præesse deberet, cum vocibus, tum precibus implorauit. Nec difficile erat ista congestio de eo, qui prælagiebatur, quem & rex olim anxie expectatione promouere querebat, & omnis tripartita Gallie populus dignissimum, & verè plebi Dei necessarium prædicabat. Sola in eo repugnauit humilitas, cuius tamen ad hoc opus prædestinata simul & approbata fuit à Domino sanctitas. Tandem conuenientibus in vnum plebis destitutæ maioribus, maximoque sacerdotum & aliorum principum cœtu, ad eorum auxilium animis opibusque parato, fortissimum viri Dei pectus, charitati tantum cedere solitum, à propositi sui duritia emoluitum est. Sicque nutu Dei Remedio Episcopo Colonie successor electus, septimo Calendas Octobris gradum Episcopalis benedictionis ascendit. Deinde iam se talem tantumque cunctis exhibuit, ut nostra hoc facultas nequamquam possit euoluere, nè videamur maxima verbis vilioribus extenuare. Veruntamen de omnibus placet referre miraculum, quod in maximo sacerdotalis officij sacramento Dominus quasi speciale perfectionis eius indicium dare dignatus est: ex quo vitæ vel doctrinæ ipsius insignia non modò cognosci, sed & lucidissime possunt agnosci: quanuis sint alia, quæ non tam perspicaciter intendentibus videri possunt maiora.

Creatur Coloniensis Episcopus.

Cap. 7.

Quadam die dum singulare redemptionis nostræ mysterium, & solum infirmitatis nostræ remedium plenus Deo super mensam Dominicam, in basilica sanctarum Virginum immolaret, adstans Clerus & populus vidit columbam splendidissimam primum hæc & illac per omnem ecclesiam circunvolitando vagari, deinde Pontificis insidere capiti: mox inde reuersam, & iuxta tumulum cuiusdam virginis, stupentibus simul & mirantibus vniuersis qui aderant, ab omnium oculis elapsam. Aclamatum est confestim ab omnibus, verè dignum hunc esse, qui ministraret Domino, sacerdotem, felicem fore Ecclesie Pastorem. Hinc ergo gemitus, illinc gaudia personabant. Vtrorunque enim materiam in signo, quod videbatur, habebant. Letabantur quidem se habere tanti meriti Pontificem, qui dignus esset edoceri & custodiri per piissimam sui Domini visitationem: flebant verò propter humani casus incertitudinem. Hanc ipsam metuebant se citius amissuros esse consolationem, vel potius quod dignam ipsius religiositati non admitterent imitationem. Comparentur nunc hæc duo, si placet, quæ proposuimus, miracula, vnum in pueritia, alterum in Episcopali perfectione monstratum, si forte in his possit intelligi laudabilis & verè mirabilis esse vita sanctissimi Cuniberti. Scimus namque ex Evangelicis documentis, bis de cælo missum fuisse spiritum sanctum, semel super ipsum Dominum baptizatum in columbæ specie, semel super discipulos eius in ignis splendore. Et quid in signis illis, quæ super hunc virum demonstrata fuisse docuimus, nisi aduentus sancti spiritus, intelligendum est? Ab ipso enim innocentie simplicitatem habuit, quæ per columbam exprimitur. Nam & in illo diuino

Nora antiquitatis basilicæ vnder millij Virginum. Columba eius capiti insidet sacrificanti.

Matth. 3.

Act. 2.

URIVS
Dagobertus
Cunibertus
RVIII
5

mysterio, quo columba super illum descendit, Saluatoris nostri typum exhibuit. Ab ipso quoque zelum Dei, & famam bonorum operum longè lateque micantem accepit, quæ per luminis claritatem quisque figurari non ambigit: & ipse videlicet dum hoc super illum fuisset immissum, discipulorum adhuc trepidantium, & in conclavi residentium similitudinem exprimere potuit, quasi ipsi tunc simul cum discipulis à Domino diceretur: Iam non dicam vos seruos, sed amicos meos. Nam & ipse post hanc visionem mox à seruitute pristina liberatus, ad opus Domini specialiter expeditus est. Et iterum: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt viderent opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in calis est.

Ioan. 20.

Ioan. 15.

Math. 5.

Cap. 8.

Eccli. 11.

2. Cor. 1.

40. annos

vixit in epi-

scopatu.

Feliciter

decedit.

Hæc ergò glorificatio cum semper huius sancti Pontificis bona opera subsistentem, tum maximè, quandò omnis plebs, quæ vidit, dedit laudem Deo. Nec ipsum Aristitem in Domino postea laudare trepidauit, velut per hoc prodigium iam fuisset secura illius interminationis, qua dicitur: Nè laudes hominem in vita sua. Ipse autem in omnibus his clauso ostio, nè quid humanæ laudi concederetur, intra cubiculum cordis sui laudabat & glorificabat eum, à quo bona cuncta profutera nauerat, vt posset dicere cum Apostolo: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ. Sic igitur esuriens & sitiens iustitiam, factus est pacificus, & in omnibus cordi sui motibus rationi subiectus, vt spiritu tantum Deo seruiret, & portionem suam in terra viuentium totis nisibus appetere festinaret. Complertisque decimum feliciter quadraginta villicationis suæ annis, pridè Iduum Nouembris perueniens ad diem lucis huius extremum, creatori suo ditandù bonis omnibus reddidit spiritum. Corpus autem eius, sicut ipse viuens præceperat, positum est cum magna gloria in ecclesia sancti Clementis, quam ipse construxerat: regnante Domino nostro Iesu Christo, qui viuut & gloriatur in sempiterna seculorum seculi. Amen.

MIRACVLVM ILLVSTRE, AD SACRAS RELIQUIAS S. CVNIBERTI EDITVM, A SIGEVVINO Archiepiscopo Coloniensi literis mandatum.

IN nomine patris & filij & spiritus sancti, Sigeuinus diuina fauente clementia Coloniensis Ecclesie Archiepiscopus. Quò in omni tempore Deo sit à nobis supplicandum intimè pro nostris ceterorumque Christianorum erratibus, imploranda est tamen nobis Dei clementia studiosus, quotiès mundi tangimur aduersitatibus: quatenùs eas, quas iuste patimur, afflictiones in hoc seculo, gratuita Dei misericordia mitigare, & à nobis auertere dignetur benignæ pietatis dono. Citius autem mitigabit in nos Deus irâ indignationis suæ, si in auxilium nostrum sanctos & electos suos humili perimus deuotione. Quod nos in aduentu sancti Patroni nostri Cuniberti eo die apertè probauimus, quum heu nostris peccatis exigentibus, beatæ Dei genitricis Mariæ monasterium in Gradibus, nostris oculis comburi vidimus. Incipiebat enim eodem die & domus sancti Petri ardere in parte orientali, ità vt aliqua eiusdem monasterij parte combusta, iam fratres & ciues vrbs in desperationem venissent, & præ nimio quod imminerebat incendio ornamenta iam abstulissent de templo. Adueniente autem congregatione sancti Cuniberti, & dum corpus eiusdem sanctissimi Patroni nostri in domum sancti Petri contra ignem gemendo & lachrymando deferrent, nobis qui aderamus intuentibus, ità (gratias Deo) euauit flamma & incendium à domo sancti Petri, quòd verè comprobaret Dominus, per merita sancti Cuniberti nos ab incendio illius periculo liberari. Vndè & nos exigui tantæ Dei bonitati ac sancto Cuniberto pro modulo nostro respondere cupientes, scire volumus omnes nostros fideles, tam futuros scilicet, quàm præsentis, qualiter sequenti die, scilicet duodecimo Calendas Martij, dum corpus reportaretur prædicti Patroni, dedimus eidem Patrono nostro pro remedio animæ nostræ ad utilitatem fratrum, ibidem Deo militantium, quicquid & c. Cui testes intererant Vuichmar Decanus maioris monasterij, Hereman Præpositus, Arnolt Præpositus, Hetzell Præpositus, Thioderich Præpositus: Laici verò Gerart de Hostaden, Adolf de Berge, Vuichman Heirman Rater. Quod vt verius credatur, & in posterum firmiter habeatur, hoc manuscriptum indè fieri, ac sigillo nostro iussimus sigillari. Actæ sunt hæc traditiones Coloniæ in

Sanctorum inuocatio quid præstet.

Monasterij ad Gradus Mariæ Coloniæ ardere sic S. Petri.

Insigne miraculum.

niz in domo sancti Petri, anno Dominicæ incarnationis millesimo octuagesimo, Indictione tertia, regnante rege Henrico quarto, & præsidente in cathedra Episcopo Sigeuino, primo ordinationis suæ anno.

VITA ET MARTYRIVM QVINQVE FRATRVM BREVNOVIENSIVM, MATTHAEI, BENEDICTI, IOHANNIS, ISAAC, CHRISTINI: necnon Barnabæ contubernalis eorum & confessoris, per Reuer. D. Iohannem Dubravium Episcopum Olomuzensem, historie Boemicæ libro sexto.

SANCTVS Adelbertus secundus Pragensis Episcopus & martyr, vnâ cum Boleslao principe Boemiæ cœnobium, quod Breunouiam vocant, edificauit, ac munificentissime dotatauit, deductis in contubernium sodalibus, quos ex Italia secum adduxit: illique nomine Abbatis præposito Anastasio, qui posthac apud Hûgaros Strigoniensem egit Pontificem, viro tantæ sanctitatis & virtutis, vt mortuum discipulum precibus suis à morte excitauerit. Sæpius in hoc contubernio Adelbertum, quàm in doma suo pontificali reperisses, ad eò moribus & natura cum sanctis illis patribus congruebat. Sed nec Boleslaus à consuetudine illorum abhorrebat, festis præsertim diebus spontè veniens (vt bonus mos est) ad bonorum conuiuia, quæ à precibus illi incipiebant, & cum precibus finiebant magna cum modestia & disciplina, atque abstinentia ciborum.

12. Noueb. Breunouiesem Abbatia S. Adelbertus fundat.

Conuiuia precibus inchoanda & finienda.

Præter Anastasium autem Abbatem, & Gaudentium fratrem (quem Præfulem ciuitatis Gneznæ Polonis idem Adelbertus dederat) alios insuper sex contubernales Breunouia habuit, vti vitæ sanctimonia celebres, ita celebritate hominum minimè gaudentes. Illi igitur desiderio solitudinis (cùm migrandi ex Boemia in Poloniam consilium cepissent) occiso Adelberto Episcopo, ad Gaudentium diuerterunt, cupidissimum illos penes se retinendi, nisi quòd cupidius illi ferretur sibi dari ostendique petebant. Euictus precibus Gaudentius, deduci illos in locum planè solum, longeq; ab hominibus semotum iubet. Nacti illi quem optabant secessum, in co tugurium, & iuxta sacellum ex lignis coagmentatū sibi constituunt. Nomina contubernaliū Matthæus, Benedictus, Iohannes, Isaac, Christinus, Barnabas. Frugalitatis omnium istorum, innocentiaque & continentia atque vigiliarum, indicium hoc fuit, quòd non solum ab iniuriæ noxa, sed ab omni prorsus specie mala abstinuerint, quòd famem sæpius pane solo, rarè olere adiuncto, quòd sua sibi manu seuerant legerantque, explebant: sitim autem aqua semper sedabant: quòd à pecunia possidenda ita temperauerint, vt ne teruncium quidem in zonis suis, aut marsupijs possidere vellent: quòd denique stratis humi in marra scirpea, corporibus cilicio vestitis, somnum ante mediam noctem interruptum habuerint, & quasi iam auroa illis illuxisset, reliquum noctis dieique perpetuò in hoc vigilauerint, vt Deum peccatis hominum offensum, assiduis deprecationibus placarent. Nam ipsi ita propitium illum habebant, vt morbo impeditos homines, aut à malo dæmone obsessos, sola oratione percurrerent liberarentque.

Monachi Breunouieses in Poloniam transfugerunt. Eremitum incolunt.

Sanctissime viuunt.

Miraculis clarent.

Quoniam autem rumor iam pridem de bona istorum vitæ consuetudine ad Melchonem principem Poloniæ perueniret, inuasit eundem Melchonem cupidò videndi & alloquendi viros ex rumore sibi laudatos. Vbi igitur ad latebras eorum peruenit, summo taque affectantium turba, ipse cum paucissimis sacellum, in quo sacros psallebant hymnos, introijt, offusa subito oculis & animo suo religione, perinde est permotus, atque si introijisset penetrale numinum, non hominum. Denique illos velut præsentia numina veneratus est, tractauitque liberaliter à pecunia, quàm abiens illis etiam inuitis reliquit, præsidium futuræ inopiæ, quam

URIVS
gter
Iobber
RVIII
5

Paupertatē
sectantur
Euangelica.

summam adesse cernebat. Sedenim illi, qui non adumbratam, non coactam, sed solidam atque vltionem colebant paupertatem & continentiam, magisque pietatis officijs, quam vllis diuitijs ditescere querebant, accessit Barnaba, quem panis & olerum dispensationi praefecerat, tollere eum exitalem pecuniam & ad Meschonem continuò referre iubent.

Infantes à
latronibus
occiduntur.

Abeunte Barnaba superueniunt latronculi quidam, & in tugurium nocte irrumpunt, quæ sitaque inibi, & non inuenta principis pecunia, iram & furorem in eorum insontium virorum conuertunt: occisi ad vnum omnes, ac solum Barnabas per absentiam in columis est seruatus, cum magno animi sui dolore, quòd praesens eadem cum interfectis martyrij palmam affecutus non fuerit. Nihilominus sui similibus permanens, vitam quam cepit colere, puram inculpatamque ad fatalem usque exitum non desijt: post quem in tumba Gneznæ, in quam, ante se interfecti sodales elati sunt, conditus est.

Felix Barnabæ exitus.

lis permanens, vitam quam cepit colere, puram inculpatamque ad fatalem usque exitum non desijt: post quem in tumba Gneznæ, in quam, ante se interfecti sodales elati sunt, conditus est.

VITA S. LEBVINI PRESBYTERI ET CONFESSORIS, SCRIPTA AB HVCBALDO ELNONENSI

monacho ad Baldricum Episcopum Traiectensem. Extat in antiquis

manuscriptis exemplaribus, multumque commenda-

tur à Petro Archidiacono Cameracensi.

CAPVT I.

Noueb. 12.

Pfal. 73.
Colof. 1.

Pfal. 67.
Ephes. 4.

Interpretatio
nominis
eius.

Codex habet,
dignicolum.

Iacob. 4.

Ioan. 15.

DOMINVS noster Iesus Christus propter nimiam caritatem suam, qua dilexit nos in secula seculorum, non solum pro nobis, sed etiam ex nobis factus homo, verus & perfectus idem Deus, Rex noster ante secula, cum per passionem Crucis, resurrectionemque à mortuis, secundum nomen suum operatus esset salutem nostram in medio terræ, consummato diuini mysterij opere, quod absconditum fuit à seculis & generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis suis, quibus voluit notas facere diuinitatis sacramenti huius, ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, & vt ait Apostolus, dedit gratiam vnicuique fidelium Ecclesie secundum mensuram donationis suæ, alios Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios pastores constituens & doctores. Inter quæ innumera eius beneficia, quæ ipse largus dator per vniuersa terrarum diffudit spatia, in Francorum quoque Saxonumque de celo prospexit patrias: quibus saluandis, & lege eius imbuendis, atque in perseverantia boni operis confirmandis, post clara plurimorum lumina doctorum, quæ idem Sol iustitiæ, vt Occidentis depellerent tenebras, proprio irradiante fulgore, vt & ipsi lux essent huius mundi: vnum quoque sidus eximium, iam penè aduesperascente istius seculi die, sui splendoris gratia perfusum copiosissimè, ad eorum illuminationem dignatus est promere, Lebuinum videlicet charum sibi amicum, iuxta idioma nominis sibi optimè congruentis. Peritur enim à suæ peritis linguæ, quòd Liesuyn patrioticè sit vocatus, quod Romanis sonat, charus amicus. Demptis verò vel demutatis ad Latinitatem quibusdam literis, dictus est Lebuinus. Sed ecce quam * dignitate plenum istius vocabuli presagium, dum quod futurus erat opere, iam eius presignatum est nomine. Si enim quærat, cuius vir iste extiterit amicus, nequaquam mundanorum, vel mundi istius, cui non solum fuit inimicus, sed etiam crucifixus, sicut docet Apostolus, Qui voluerit amicus esse huius seculi, inimicus Dei constituitur: sed potius mundi conditoris seruus quidam fidelissimus: inter eos verò, qui audire meruerunt, iam non dicam vos seruos, sed amicos meos, merito suæ seruitutis connumeratus. Nec ab re cuiquam videatur, quòd nominis istius interpretatio à nobis studiosè perquiritur. Nouimus denique, quibusdam patriis etiam ante conceptionem indita fuisse vocabula, quibusdam postea immutata, quæ

ra, quæ ex proprijs causis aut præcedentibus, aut futuris, constat illis fuisse compe-
rentia. Quæ & idè sacra nobis tam solerret denotat scriptura, vt patenter innuat,
non modò in istis, sed & in alijs quibusdam sanctorum nominibus, quæ nobis sunt
animaduertenda. Satis enim intelligi datur, & hic vir sanctus quodam præfagio fu-
turoz tale nomen est sortitus, vt lingua patria vocaretur Dei charus amicus.
Hæc satis dicta de nomine ipsius: iam nunc ad eius gesta, Deo bonisque placita ho-
minibus, licet stolidus, nos decurrat stylus.

CAP. II.

In salo quidem repozita, nobilis tamen vulgataque Britannia Oceani insula, in-
terfuso mari à toto orbe diuisa, inter Septentrionem & Occasum sita, à vocabu-
lo suæ gentis cognominata. In ea multa & magna flumina, fontes calidi, metallo-
rum larga & varia copia, achates lapis ibi plurimus & margaritæ: cui adiacet Sco-
tia siue Hybernia. Sunt verò ibi populi multi, Britones, Saxones, Picti, Angli. Hæc
animalium messiumque ferax vberè fertili, diù dedita erat idolorum cultui. Post-
quam verò venit prædestinatum à Deo tempus miserèdi eius, sicut in laudabilibus
viri eloquentissimi Gregorij Papæ gestis legimus, data sibi occasione inspirauit De-
us cordi illius, vt quoniam ipse dicebatur vir Apostolicus, illique commissum erat
de omnibus, istius specialiter gentis fieret Apostolus. Quod pastoralis curæ officii
quàm studiosè fuerit ab eo administratum atque peractum, cooperante gratia
Dei cælestis, nos sigillatim referre super sedemus: quoniam in libello vitæ ipsius ter
beati Pontificis Gregorij, satis propalarum recolimus. Hoc tantum sufficiat com-
memorasse, quoniam directi ab ipso fortes & fideles agricolæ, excoluerunt optimi
eordis terram strenuè benè polito linguæ suæ vomere, sparsimque dilatato diuini
verbi femine. Ac nè fortè duplici deperiret læsione, & malarum cogitationum tri-
to calle, & volucrum spiritualium nequitie comestione, tutari studuerunt sollicitè.
Insperè nè citò exortum semen propter duritiam petra, hoc est, mentis indomitæ,
vel propter æstum tentationum posset arefcere, irrigauerunt illud in deficiente san-
ctæ charitatis humore. Ad postremum vbi fuerit necesse, extirpato spinarū, id est,
diuitiarum, quas nunc sollicitudo, nunc voluptas comitatur, angore, gauisū sunt bo-
nam terræ suo labori respondiisse, & vberimos fructus edidisse, scilicet trigessimum
in casto coniugij fodere, sexagesimum in non paruo sufferentia continentium la-
bore, ceterosimum in perceptione virginalis coronæ. Cuius feminis ac messis in tan-
tum excreuit cumulus, vt nò modò indigenas illius patriæ satiaret, verum quoque
exterarum regionum famelicos pasceret. Quis enim queat explicare, quot lumina
doctorum, verbis & exemplis perfectorum prodierunt inde? Quos nostra gaudet
Francia se vt veros Christi Apostolos hospitio gratanter recepisse, alimonijs abun-
danter refouisse, rebus ac facultatibus honorabiliter munerasse, prædicantes liben-
ter audisse, magisque monentibus se salubriter obedisse: necnon & beatas sancto-
rum corporum exuias se lætatur hætenus ad suorum patrocinium veneranter
custodire, sperantes pro his omnibus se partem habituros cum eis in æterna beati-
tudine. De quorū sanctissimò fultit collegio sanctus Lebuinus, ex præfata Anglo-
rum patria oriundus, ab ipsis quoque pueritiæ crepundijs, exercitijs Deum colendi
deditus. Iam enim prætendebat morum conatibus, qualis pijs futurus esset actibus:
vt patenter daretur intelligi, hunc verum Dei cultorem fore, qui in lege eius me-
ditaretur die ac nocte, sicut & Salomon in Prouerbijs generali sententia promit de
talibus: Ex studijs suis intelligitur puer, si recta sint & munda opera eius.

CAP. III.

Hinc liberalibus, ac potius sacris, traditus studijs literarum, inhians, vt ait scri-
ptura, ad sciendam sapientiam, ad intelligendum verba prudentiæ, & suscipi-
endam eruditionem doctrinæ, iustitiæ, & iudicium, & equitatem: vt sibi paruulo
daretur astutia, adolescenti scientia & intellectus: vigilabat ad fores sapientiæ quo-
tidie, obseruans ad postes ostij eius. Cumque eos exereret assidue, optabat vt ve-
nir in se spiritus sapientiæ, deprecatusque Deum ex totis præcordijs, dixit: Da
mihi, Domine, sedium tuarum assitricem sapientiam: mitte illam de cælis sanctis
tuis, & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit, & mecum laboret, vt sciam quid ac-
ceptum sit coram te. Hæc eo sepius deprecante, occurrit ei ipsa, quæ circuit querens
dignos se, & ostendit se illi hilariter, & obuiauit illi quasi mater honorificata, stas in

Britannia à
toto orbe
diuisa.

Rom. Pon-
tifici curæ
omnijs de-
mandata.

Luc. 8.

Anglia S.
Lebuii pa-
tria.

Prou. 20.

Prou. 1.

Diligenter
incumbit
studio lite-
rarum puer
Lebuinus.

Sap. 9.

Sap. 6.

UR IUS
900
1000
RV III
5

summis excelsisque verticibus, in medijs semitis iuxta portas civitatis in ipsius foribus. Erat autem, ut iam ante nos per quendam sui amatorem de ea dictum est, reverendi admodum vultus, oculis ardentibus, & ultra communem hominum reverentiam perspicacibus, colore viuido, atque inexhausti vigoris: quatenus ita repleta foret, ut nullo modo nostra crederetur etas, statura discretionis ambigua. Nam nunc quidem ad communem se hominum mensuram cohibebat: nunc vero pulsare caelum summi verticis cacumine videbatur. Quae cum altius caput extulisset, ipsum etiam caelum penetrabat, respicientiumque hominum frustrabat intuitum. Haec aedificauerat sibi domum, ubi exciderat sibi columnas septem, quae immolans victimas suas, miscuit vinum, & posuit mensam suam, miscuitque cillas suas, ut vocarent ad arcem & ad moenia civitatis, dicens: Si quis est parvulus veniat ad me, itemque insipientibus: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis. Relinquitte infantiam, & venite, & ambulate per vias prudentiae. Tunc inter numerosos copiosa plebis auditores placido vultu respiciens humilem Lebuinum, quem ante secula praescierat & praedestinaverat fore sibi clarum amicum, voce amabili affata est illum: Ego, inquit, diligentes me diligo, qui mane vigilauerint ad me, inuenient me. Principium me adipiscendi, timor Domini: intellectus bonus omnibus facientibus cum. Haec aure audiendi audientia factus vir Lebuinus, exultavit in Domino cor eius, & dixit: Ego seruus tuus & filius ancilla tuae. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, ut non dominetur mihi omnis iniustitia. Deduc me in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui. Et ecce concupiui mandata tua, in aequitate viuifica me. Exinde oleo laetitiae perfusus, ea, proficiebat de die in diem amicitiae eius gratia. Et ne quis forte putet, postposita rerum gestarum serie, nos quaedam veluti fabulosa ac friuola, ut iste beatus vir a notitiam semitarum sapientiae, eiusque agnitionem contenderit, commentum esse: si sobrius lector vel auditor extiterit, volumus pro certo nouerit, haud aliter cuique inerrato viandum esse, ut ipsius desiderabilem queat speciem inspicere. Constat enim firmissime, quoniam quisquis praesignatos huiusmodi progressuum gradus, quibus ad eam incedendum conscenditur, praetermiserit vestigare, nullo modo philosophandum esse.

CAP. IIII.

ERgo quoniam hic beatus ab ineunte aetate toto conamine has profecutus est vias prudentiae, sic maximam promeruit praerogatiua diuinae gratiae. Per hanc denique inerat ei cautae circumspectionis efficacia, ut velut oculatum animal ante & retro, incederet in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Erat enim vir magnae abstinentiae, sibi parcus, egenis largus, ore serenus, corpore castus, lectionibus sacris, vigilijs & orationibus indefinenter intentus, sermone incundus, qualitate morum sobrius, omnique bonitate praeditus. His & huiusmodi pollens virtutibus, adeptus est honorem Clericatus. Quam dignitatem gradus & vocabuli credens diuinitus collatam sibi, agebat studio peruigili, ne morti operatio suo nomini dissentiret. Cleros enim Graece, fors vel hereditas dicitur Latine. Verum de & appellatur Clerici, quod de sorte Domini sint, & quasi de eius hereditate peculiari: sicut in Testamento veteri Leuitas ex filijs Israel ut proprios aliumque vel id eo, quia vicissim illi, qui verum sunt Clerici, praeter Deum nullam concupiscant hereditatem in hac regione mortali, expectantes viua spe illam incorruptibilem & incontaminatae & immarcescibilem, conseruatae in calis, per ipsum, & cum ipso, & in ipso se posse consequi, sicut & ipse eis repromittit, dicens: Ego hereditas vestrum, meditates iugiter, & dicentes: Dominus pars hereditatis meae & calicis meae. Tu es, qui restitues hereditatem meam mihi. Funes ceciderunt mihi in praeclearis etenim hereditas mea praecleara est mihi. His intentus vir sanctus Lebuinus, ac seculo recolens, quid de Clericorum moribus, his penes verbis a sanctis institutum sit per tribus: abstinuit a vulgari vita & conuersatione, a mundi voluptatibus & spectaculis, a seculi pompis, a conuiujs publicis, ab vsuris & turpium lucrorum occupationibus, a fraudibus, & ab ipsa cunctorum criminum matre auaritia: non officia ac negocia secularia, non gradus honorum sectans per ambitionem, non pro beneficijs medicinae Dei captans munera, dolos & coiuurationes, odium, emulationem, obtreccationes fugiens atque inuidiam: non vagis oculis, non infreni lingua, aut perulati tumidoque, incedens gestu: sed mentis pudore atque verecundiam simplici ostendens habitum.

Prou. 9.

Prou. 8.

Psal. 110.

Psal. 118.

Catalogus virtutum Lebuini.

Fit clericus.

Clerici vnde dicitur.

1. Pet. 1.

Ezech. 44.

Psal. 17.

Clericis vitanda.

habitu & incessu, obsecravit sic verborum, sicut & operum penitus execrans: visitationes viduarum ac virginum, ac cōubernia extraneorum foeminarum nullatenus appetens, castimoniam immaculati cordis & corporis perpetuò cōservare studebat. Inter hæc debitam præbens senioribus obedientiam, nullo se iactantia vitio extollebat. & quid plura? Lectionibus, doctrinæ, psalmis, hymnis, canticisque spiritualibus exercitio iugi insistebat, profectò sciens, quia tales oportet Clericos esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student exhibere. Vndè & ipse Deo talem exhibens se, post tantæ continentiam vitæ, de tonsura rasoque capite, non capillos posuit vrendos sacrificij veteris igne, sed vt verus Nazareus consecrans perfectionem deuotionis suæ, obtulit totum se hostiam viuentem, sanctam, Deo placentē, quæ vreretur assidue sancti spiritus igne, vt fieret obsequiū eius rationale, & illud signi tonsuræ, quod figurabatur in corpore, ageretur in illo, in quo Christus habitat, in interiori homine: videlicet vt exterius abscissis crinibus, interiorius cunctis relictis criminibus, enitesceret denuò in nouatis sensibus, quasi comis rudibus. Præterea gestans quasi tiaram veri sacerdotij in tonsura superiori capitis parte, necnon exprimens in inferiori dignitatem regalis coronæ, gaudebat munus impleri in se hæc typica similitudine, quod beatus Apostolus Petrus vniuersali collatum gaudet Ecclesiæ: Vos, inquit, estis genus electum, regale sacerdotium.

Exercitia S. Lebuini.

Num. 6. Rom. 11.

Tonsuræ cōmune in clericis quid significent.

*typicali 1. Pet. 2.

CAP. V.

igitur vir Domini Lebuinus, in talibus virtutum profectibus ætate simul & probitate morum adustus, verè per omnia irreprehensibilis Clericus, singulis sensim secundum instituta Canonica dignitatis Ecclesiasticæ consecens gradibus, eligitur ad officium presbyteratus: vt qui scientia & operatione profectus erat, ceteros doctrina instrueret, exemplo ad bene agendum prouocaret. Liberalis siquidem sui nominis & commissi officij executor, satagebat sollicitè esse & videri presbyter, id est, senior: non dierum prolixitate numerosior, nõ canitie capitis honoratior, sed augmento meritoque virtutum prouectior, vt de eorū fieret numero, qui à Moyse, præcipiente Domino, eliguntur: Congrega, inquit, mihi septuaginta viros de senioribus Israël, quos tu nõstis, quod senes populi sint ac magistri &c. Tales namque presbyteri non subrogantur in sacerdotio fauore populari: sed eliguntur à Moyse duce populi Christiani, quos ipse nouit, qui eis talem gratiam contulit, quod sapientiæ & sanctitatis merito senes sint populi. Et quia stant coram eo statu iustitiæ inflexibili, merentur eius spiritus participatione munerari, complecturque in ipsis, quod dicit Dominus ad Heli: Glorificantes me, erunt glorificati. Quorum senum gloria, sicut dicitur in Prouerbijs, canities est: haud dubium illa, de qua legitur alibi: Cuius sunt enim sensus, id est, sapientia viri, & ætas senectutis, vita immaculata. His ergo donis spiritualibus præditus, dignè dignus sacerdos effectus est Lebuinus, explens verbis & actibus nomen & officium sacri ducatus, pura mente mundisq; manibus, vt expedit sacerdotibus, cooperatione spiritus sancti consciens & dans sacramenta viuifica populis fidelibus, congruis vnumquenque docens exhortationibus, pro suæ professionis ac morum qualitatibus.

S. Lebuinus sacerdotio initiatur.

Num. 11.

1. Reg. 4. Prou. 20.

Sap. 4.

CAP. VI.

Numero is, qui operatur in suis omnibus & velle & perficere pro bona voluntate, suo gratuito munere operatus est in famulo sibi fideli Lebuino illud velle, quod nullatenus à suo velle poterat discrepare, salutem videlicet lucrandarū animarum iugiter inhiare, & continuam huic desiderio operam dare: vt sicut de speciali gratia Apostolarū B. Petri & sui ipsius Paulus protestatur, dicens: Qui operatus est Petro in Apostolatū circuncisionis, operatus est & mihi inter gentes: ita & nos fidenter de hoc nostro dicere audeamus Apostolo, quia & ipse operatus est Lebuino inter Francos & Saxones. Vndè quia ad eosdem docendos ab eo est destinatus, pro sui qualitate officij non inconuenienter dicitur Apostolus, quod in lingua Latina sonat, missus. Denique sicut suis ipse præcepit discipulis, dicens: Ire, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos seruire omnia, quæcunque mandauit vobis: ita & hūc suum affatus discipulum, velut eodem imperio præcepit ei præfatas docere gentes catholice sacramenta fidei, tingere baptismo salutari, & exindè præcipere omnia seruire madata sibi. Et sicut de Paulo & Barnaba in Apostolorum Actibus legitur, quod imperauerit spiritus sanctus, Segregare, inquit, mihi Barnabam & Saulū in opus, quod assumpsi eos,

Phil. 2.

Gal. 2.

S. Lebuinus Apostolus.

Math. 28.

Act. 13.

URIVS
 OPER
 JOBER
 RVIII
 5

1. Cor. 12.

eos, sicque ad docēdas profecti sunt gentes: simili, vt ita dictum sit, modo eiusdem sancti spiritus imperio, qui diuidens singulis prout vult, operatur omnia in omnibus: iste fidelis seruus ac fortis operator Lebuinus, in opus sibi à Domino iniunctum, segregatus est & assumptus.

CAP. VII.

Gen. 12.

Venit Traiectum inferius.

CVi etiam vt nō solum cum Apostolis, sed & cum patriarchis digna foret operis communio, ipsius summi sacerdotis Abrahæ proponitur imitatio. Nam quomodo illi præceptum est à Deo, Exi de terra & cognatione tua, & veni in terram quam tibi monstrauero, & eius prorinùs ille paruit imperio: ita & iste vir venturibilis hoc audito, ac veluti sibi specialiter delegato, ad exemplum beati patriarchæ huic irrefragabiliter inhæsit edicto. Exiens ergo impigrè de terra & cognatione sua, posthabita in sula Anglorum, euectione nauali Traiectum petijt, castrum Vuiltenburg antiquitùs dictum, modò verò Traiectum: vbi reperiens quandam venabilem virum, nomine Gregorium, ex nobili Francorum sanguine procreatum, beato Bonifacio Archiepiscopo olim à pueritia enutritum, gradu Ecclesiæ presbyterum, sed tunc pro tempore Episcopalis officij in eodem castro vel etiam parochia vicarium, exposuit ei omnem suę peregrinationis, sibi que commissę predicationis textum.

CAP. VIII.

Historia brevis S. Bonifacij, Germanorū Apostoli.

Bonifacius Mogutiensis Episcopus, prius Vuilfridus est vocatus.

Traiectum inferius, olim castrum Vuilteburg.

Carlomanus rex fit monachus. Luc. 10.

Pipinus fit Franciæ rex.

QVia verò gratia Gregorij boni discipuli, mentio optimi facta est magistri Bonifacij, non indignum videtur, tanti præfulis dignam cunctorum memoriam licet succinctè, relatione fieri. Hic denique vir ex prædicta Anglorum patrie progenitus, à pueritia Deo dicatus, cum succrescentis ætatis profectibus de die in diem, sapientiæ & totius sanctitatis augetur profectibus, sanctæ pauperatis ac peregrinationis spontaneam viam ingressus, officium quoque plurimis euangelizandi populis, Dei gratia sibi cooperante, aggressus, sub Carlomano & Pipino Francorum principibus, apud Apostolicam sedem legatione Germanica functus, decoratione Clericorum ac fauori populorum annuentibus præfatis Principibus, ab ipso Papa Gregorio, Græca Latinaque lingua fatis erudito, qui alterius Gregorij successor, ab illo mirabili doctore Ecclesiæ beato Gregorio Anglorum Apostolo, ordine Pontificatus fuit vicissim sextus, Mogutiensi civitati ordinatur Archiepiscopus & qui antea vocabatur Vuilfridus, gratia meritoque bonorū factorum, vt quidam volunt, dictus est Bonifacius. Qui vir, sicut de eo legitur, predicatione sua Thuringos, Hessos, atque Austrasios ad fidem rectam, religionemque Christianam, à qua diu aberrauerant, conuertit, nec non & monasteria monachorum & virginum primum in Austrasiæ partibus construxit. Hic etiam inter egregia bonorū actuum insignia, vt non modò sua, sed & aliorum quoque præfulum vigilantia, catholica propagaretur, augmentaretur, ac confirmaretur Ecclesiæ, annuente sibi Carlomanno, auctoritate fultus Apostolica, in castro Vuiltenburg, quod nunc Traiectum dicitur, constituit vt Episcopalis esset cathedra. Cumque idem gloriosus Carlomanus felici nimium commutatione terrenū ac temporale respuisset regnum, vt cælestem mereretur adipisci, quod est æternum, profectusque Romam ad beatorum limina Apostolorum, clericatus ibi suscepit habitum, nō post multum temporis in monte beate ædificato monasterio, ad summam perfectionis ascendens gradū, in cenobio beati Benedicti professus monachum, optimam cum Maria dilectrice ac dilecta Domini, visus est elegisse partem, quæ iuxta Domini promissum, à nullo electorū eum perseveranter desiderantium auferetur in æternum. Regni verò, quod antè diuiserant, & principatus sui Pipino fratri cessit fastigiū. Sed Pipinus totius ditionis compos effectus, consultu Papæ Zachariæ, & vnanimi Francorum consensu per vnicuique nem sanctissimi Archiepiscopi Bonifacij, Suesionis ciuitate habito conuentu, reuocatus appellatus, & regali est sede donatus, repudiato ac tonsurato Childerico, qui castro nomine antea rex vocabatur. At vbi beatus pōtifex Bonifacius verbum Dei euangelizans Frisonibus, cum suis cōministris, vt ferunt, quinquaginta duobus martyris est coronatus, iam dictus vir Gregorius, eius quōdam discipulus, in præfato residens castro, bonus imitator magistri, quod ab eo didicerat, impiger executor exercebat.

CAP. IX.

CVi cum sanctus Lebuinus, vt iam diximus, retulisset, quid secundum Dei voluntatem gereret animo, ille gauisus in Domino, animatum consilio, & fortium auxilio,

auxilio, direxit eum ad locum sibi diuinitus demonstratum secus Iselam fluiuium, vt feret velut quidam limes certissimus atque fortissimus in Fracorum Saxonumque cōfinio: vt sicut lapis mediastinus vice lapidis illius viui, summi, angularis positus, vt & ipse duos in vnam reciperet fidem populos, venientes ex diuerso. Charidenuque sui Lebuini sibi deuotam respiciens humilitatem inspector mentis Deibus sanctum & terribile nomen eius. Adhibuit quoque illi Abbas Gregorius socium, quēdam venerabilem virum, ex discipulis sancti præfulis Vuillibrordi, nomen Marcellinum. Sed o quā mira alacritate noster astuat animus facta sibi mentione super talibus viris, nec patitur, quin saltem per transitum de tanto præfulo Vuillibrordo quid suus exprimat stylus. Et hic etiam vir Deo plenus, de Britannia gentis Anglorum progressus, pro aeterna patria à sua peregrinus, Romam venit beati Sergij Papæ temporibus, qui à beato doctore Gregorio Papa extitit vice-nit beati Sergij Papæ temporibus, qui à beato doctore Gregorio Papa extitit vice-nit Romam

Ordinatur Frisonum Episcopus, 1. Cor. 10.

1. Pet. 2.

Psal. 33.

Matth. 25.

Veniens igitur vir Dei cum suo collega Marcellino ad præmonstratum sibi locum à Deo, vñs est aliquandiu viduæ cuiusdam, quæ Abachilda vocabatur, hospitiō: & nil veritus animositatem gentis illius, insudabat quotidie Euangelicæ prædicationi, instantius ostendens, neglecto Deo viuo & vero, vacuis ac per omnia superfluis inferuire eos idolorū cultibus. Quid immeret multis? Salutaribus eius monitis edocti, crediderūt quotquot ad aeternam vitam erant præordinati. Quorū etiam sumptu compactum est primò oratoriolū in loco Vuilpa vocitato, versus occidentalem lēclē fluminis oram. Nec multò post, accrescente sensim numero fidelium, aliud maius versus orientalem eiusdem fluminis partem ei cōstruxerunt oratorium, & iuxta illud eius habitationi congruam domum: vbi sanctus Domini quotidiana vigiliarum ac Missarum Domino vota persoluebat, & confluentes ad se, verbi diuini pane cibabat, cunctisque se cernentibus gratiosum vultu, verbis ac moribus exhibebat: vnde & quamplurimis eorum, etiam nobilioribus, speciali affectione charus erat. Interea hostis antiquus, totius semper bonitatis inuidus, cernens sibi minui, quos per beatū Lebuinū Christo constabat consociari, fatigat per suā malignitatis fautores, vt multū de eo furiosa cōquestionis murmur haberetur inter populares. Aiebant enim: Quidnam est illud phantasma vagabundum, quod suis præstigijs alienat mentes, infatuat sensus, mores peruertit nostrorum? Nonne cernitis, quod iā multos à suā qualitatis statu corruerit, & quasi deliros effecerit? Ergo antequam nos omnes in posterū ille fascinationis suę fraudibus circūueniat, occyus perquiratur, effugetur, aut potius pessundet, vel cum sua illa * magica scena viuis flammis addicatur. His continuatis, irruunt: & apposito igne, ecclesiarū domum concremant, & quoscunq; Christianos ibidem reperiunt, ab eodem loco insecundo longius proturbant. Dominus autem, qui custodit omnes diligentes se, famulum

S. Lebuinus prædicat Francis & Saxonibus fidem Christianam.

S. Vuillibrordus vice-nit Romam

Ordinatur Frisonum Episcopus,

1. Cor. 10.

1. Pet. 2.

Psal. 33.

Matth. 25.

Marcellinus collega S. Lebuini.

Multos cōuertit.

Satan quosdā concitat in eum.

* magicali

Psal. 144.

URIVS
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

famulum suum ab eorum insectatione eripuit, atque ad multorum salutem illud custodiuit. Sed neque beatus vir illorum territus fauitia, ab euangelizandi cessantia infantia: sed ut fortis athleta, sum pro fidei scuto, & salutis galea, ad iterum rediua atque fortiora se præparauit discrimina.

CAP. XI.

Saxones
qbus olim
moribus &
instituris
vixerint.
*Ingenui-
les

IN Saxonum gente præcis temporibus neque summi cælestisque regis inerat no-
gnitas & honorificentia, cuius regeretur prouidentia, corrigeretur censura, detra-
deretur industria: sed erat gens ipsa, sicuti nunc vsque consistit, ordine tripartito
diuisa. Sunt denique ibi, qui illorum lingua Edlingi, sunt qui Frilingi, sunt qui
dicuntur, quod in Latina sonat lingua, Nobiles, *Ingenui, atque seruales. Pro
verò libitu, consilio quoque, ut sibi videbatur, prudenti, singulis pagis principes
præerant singuli. Statuto quoque tempore anni semel ex singulis pagis, atque
ijsdem ordinibus tripartitis, singillatim viri duodecim electi, & in vnum collecti
in media Saxoniam fecus flumen Vuiferam, & locum Marklo nuncupatum, exere-
bant generale concilium, tractantes, sancientes & propalantes cõmunis com-
da utilitatis, iuxta placitum à se statutæ legis. Sed etsi fortè belli terreret exitium,
pacis arderet gaudium, consulabant ad hæc quid sibi foret agendum. Hunc scilicet
imminere conuentum Christi miles Lebuinus, destinauit animo se illic iturum,
quò aut suo regi acquireret copiosum fidelis exercitûs numerum, aut fortiter con-
tra hostes dimicans, gloriosum victoriæ suæ reportaret triumphum. Interim tam-
contigit diuertisse ad domum cuiusdam illustri ac potentis viri, nomine Folcbe-
ti, cui inter plures, quos charos habebat, quibusq; ipse charus erat, familiare præ-
bat contubernium. Qui cum maximo illum excipiens gaudio, ait: Gratulor quod
dem, mi dilecte, opportunè te nunc aduenisse: denique mihi pro te sollicito que-
ram exhibes tuam præsentiam. Sed quorsum tendas, mihi pandas velim. Cui
sanctus: Est, inquit, animus, superna iuuante gratia, concilium inuisere Saxonum.
Ad quem ille: Cùm tuæ sanctitatis merito quamplurimis nostrorum acceptus ha-
bearis, non ignoro quosdam tibi inimicari, & vitæ tuæ libenter insidiari. Vnde ro-
go, ut, me audito, aliorum te veritas modò, vel domum redeas, vel tuum familiarium
Daonem peras, quo usque peracto concilio, tutius nos quoque reuises. Cumque
huiusmodi sermonibus dissuadere conaretur athletæ Christi, sancto quo agebatur
spiritu animatus, constanter respondit: Nullatenus præterire queo, sed neque au-
deo, quod ipse meus Rex Christus Iesus Deus & Dominus mihi agendum instituit.
Et vir Dei: Dominus, ait, mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo. Sic
eius firmatam perspiciens faciem, moestus tandem acquieuit.

CAP. XII.

In conuen-
tum Saxo-
nũ venit S.
Lebuinus.
Ephes. 6.

INstante igitur temporis articulo, quo ipse concilij afforet concio, ad sunt quo-
rum intererat, coetu vndique secum agglomerato. Adest & bonus miles Lebu-
nus, non ut ignauus vel desidiosus, sed ut strenuus & officiosus, lumbos mentis sua
in veritate succinctus, lorica iustitiæ indutus, pedes in præparatione Euangelij pe-
cis calceatus, scuto fidei protectus, galea salutis capitatus, assumpto gladio spiri-
tûs, quod est verbû Dei, armis iustitiæ virtutisque eius à dextris & à sinistris circum-
datus. Et cùm his omnibus muniretur intrinsecus, non tamen competentia dec-
rant ornamenta morum extrinsecus. Clericali siquidem schemate insignitus, se-
cerdotali quoque infula decoratus, ac velut quid diuinum præsignâs fulgore vul-
tûs, Crucis signum præferbat manibus, ut potè sui Regis antesignanus: nec non
Euangelium Christi, quod iugiter mente recolbat, ore prædicabat, & opere exerce-
bat, brachio quoque gestabat. Omnis itaque cõcionis illius multitudo, ex diuer-
sis partibus coacta, primò suorum proauorum seruare contendit instituta, num-
nibus videlicet suis vota soluens ac sacrificia. Quæ cernens agi sacrilegia Lebuinus
Christi fortis athleta, zelo zelatus pro Domino, ut olim Elias propheta, in media
illorum prorumpit agmina, & ex improuiso vociferans, exaltat vocem suam ut tu-
ba, annuncians palàm & redarguens scelera eorum. Audite, inquit, omnes, audite
me: & non tantum me, quantum eum, qui loquitur vobis per me. Mandata illius
vobis perfero, cuius omnia sunt imperio atque iudicio subiecta. Ad hæc cùm illi
attoniti respexissent, ad spectumq; viri & habitum mirantes, conticissent, ille præ-
fatus

Crucem &
Euangelium
gestat.

3. Reg. 18.
& 19.

Prædicat il-
lis Christû.

status sic insitit: Auscultate, attendite, & scitote, quia Dominus creator cæli & terræ, maris & omnium, quæ in eis sunt, ipse solus vnus & verus est Deus. Ipse fecit nos, & non ipsi: neque est alius præter eum. Simulacra, quæ deos esse putatis, quosque à diabolo decepti, venerando colitis, aurum vel argentum, æs, lapis aut lignum sunt: non viuunt, non mouentur, neque sentiunt. opera enim hominum sunt, nec cuiquam alij, nec sibi possunt auxiliari. Ergo Deus solus bonus, solus iustus, cuius misericordia & veritas manet in æternum, condolens tam miserabili vos demonum seductos errore, hac me præcepit fungi legatione, vt verusti pœnitentes erroris, ad eum conuertamini recta & sincera fide, cuius creati estis bonitate. In ipso denique vos & nos omnes viuimus, & mouemur, & sumus. Si illum fideliter agnoscentes, pœnitentiam egeritis, & baptizati in nomine patris & filij & spiritus sancti fueritis, & mandata eius obedienter seruaueritis, ipse vos ab omnibus seruabit malis, & concedens tranquillitatem pacis, dabit hic iudicari temporalibus copijs, & in futura vita omnibus æternaliter perfrui bonis. Si autem precepta eius saluberrima nihil feceritis, & iniqui cordis errorem corrigere nolueritis, scitote quia patiemini iudicium pœnæ grauioris de contempta admonitione eius benignitatis. Ecce enim ex sententia oris eius, quæ est immutabilis, præuncio vobis, quia nisi his monitis obtemperaueritis, iam celerrimè veniet vobis malum inopinata tribulationis. Præordinauit namque Rex cælorum omniumque seculorum, Regem fortem, prudentem & acerrimum, non de longinquo, sed de proximo instar torrentis rapidissimi properantem ad emolliendam duri cordis vestri ferocitatem, & comprimendam rigidæ ceruicis contumaciam. Qui vehementi impetu vestram aggrediens regionem, gladio, vastitate, incendio & exterminio cuncta depopulabitur, & vt vindex iræ Dei, quem semper exacerbastis, vos quidem partim mucrone coccidens, perimet, partim egestate tabescere faciet, partim perpetui exilij mœrore consumeret. Coniuges vestras ac liberos passim ad seruiendum distribuet, & si qui residui fuerint, ignominiosos suo dominio subiugabit, vt & de vobis iam dudum iure prædictum videri possit: Et pauci facti sunt, & vexati sunt à tribulatione malorum & dolore.

CAP. XIII.

Alia beato viro prophetalis spiritu præconante, illi demoniaco bacchantes spiritu, pleni furoris & insaniam, perstreperunt vndique clamore confuso: En ecce adest seductor ille, sacrorum nostrorum & totius inimicus patriæ: equum est, vt debitas sumat suo sanguine pœnas. Tum verò ex proximis sepibus palos rapiunt, detruncant & exacunt, vt veluti assolet fieri lapidibus, sic eum illis sudibus perimerent. Sed taliter inardescente aduersus virum sanctum furore malignantium, Deus suorum protector fidelium, protexit illum sub velamento alarum suarum. Denique sicut ipse Dominus Iesus olim à perfidis Iudæis ad supercilium montis ad præcipitandum perductus, suæ virtutis potentia transiens, per medium illorum ibat illæsus: sic & iste famulus suus, eiusdem Domini sui munimine circumseptus, per medium se necare cupientium & ipse transijt intactus. Inter ipsos tamen quidam fuerant sanæ mentis, quorum corda Deus tetigerat, qui hæc fieri in sanctum Dei omnimodis prohibebat. Quorum vnus cæteris honoratior, nomine Buto, stans in eminentiori loco, ita prorellatus est: O viri quicumque adestis cordati, auribus percipite verba oris mei. Frequenter ad nos quarundam gentium, Nortmannorum, Sclauorum ac Frisonum venerunt legati, quos more solito cum pace suscepimus, verba legationis diligenter tractauimus, & honorificè auctos muneribus ad propria remisimus. Et ecce nunc legatus summi Dei, deferens nobis mandata vitæ ac nostræ salutis, non solum spretus & contemptus est à nobis, sed etiam insectatus iniurijs, ac penè subijt discrimen mortis. Quam verò sit potens, qui illum destinauit, patet ostendit, cum de manibus nostris eum tam potenter & mirabiliter eripuit. Vnde & ea, quæ comminando vobis prophetauit, futura siue ventura proculdubio experiemini nimium vera, dum ea iudicio Dei sui, qui tam potens est, nobis fuerint illata. Huiuscemodi redargutionis, ac potius terroris sermonibus percussus aliquantulum est immanis eorum animus, & communi decreuerunt consensu, nè à quoquam impeteretur ille Dei nuncius: sed quocumque vellet ire, absque vlla læsione pergeret securus.

CAP. XIII.

Citur sanctus & humilis corde Lebuinus, ab insectatione malignantium diuina virtute tutus, benedicebat Dominum, quia laudabilis & gloriosus est in seculum.

D d

Videns

URIVS

RVIII
5

Longu war
tyrium eius,
in castig
do corpore
&c.

Videns autem se non assequi posse ponēdo pro fratribus animam, quem summo pete
desiderabat martyrij fructum, licet abnegando seipsum & tollēdo crucem suam pō
Christum, crucifigendo carnem cum vitijs & concupiscentijs in fame & siti, in vigilijs
ac ieiunijs & laboribus plurimis, quę cuncta libenter ac patienter pertulit, longum in
pace traxit martyrium. In deficientem tamen in se retinens plenum seruire charitatis
animum, iniunctū sibi à Deo sui Apostolatūs efficaciter administrabat officium. Quo
enim dignē sufficienterq; valeat eius doctrinę & verborum gratias enarrare, quibus
multos ab iniquitate conuertit? De hoc nanque viro rectē per prophetam prædictum
est: Lex veritatis fuit in ore eius: item quę, Labia sacerdotis custodiunt scientiam, &
legem requirunt ex ore eius: quia Angelus Domini exercitū est. Quo euangelizante
verbum veritatis, parata est sedes Dei in corde populi sibi credētis, & testimonia eius
credibilia facta sunt nimis. Sermo denique ipsius, audientes omnes in fide & opere
ædificabat, & ad fernorem sanctę charitatis inflammat. Ad hoc illud cōuertebat
quod maximē sermonē docētium corroboret, quia quod ore monebat, opere ex
cebat. Post innumera igitur ab ipso patrata sanctarū virtutum documenta pariter
exēpla, cum nullius penē tēporis interpolarent spatia, quibus aut sui, aut simul aliorū
profētis non quæreretur emolumēta, exemplificatū virum sanctissimū in totius facti
religionis, Deo quę beneplacitę cōuersationis gratia, iam agmina repositēbat caris
conciuem sibi debitum, & prædestinatione diuina, & morigeratione sibi condigna.

Malac. 2.
Ibidem.
Psal. 92.

Nora effe
ctu doctri
na eius.

S

C A P. XV.

Psal. 83.
Psal. 62.
Psal. 41.

Præsentabantur quoque Deo Angelico ministerio chari sui Lebuini vota, qu
mente & opere vocis suę erant harmonię consonantia, sic ad ipsum iugiter pro
elamantia: Quam dilecta sunt, Domine virtutum, tabernacula tua: cōcupiscit & de
ficat in his anima mea. item quę: Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi can
mea, vt videam virtutē tuam & gloriam tuam: & iterum; Sitiuit anima mea ad Deum
vium: quando veniam, & apparebo ante faciem Dei mei? Sed quia hoc eius in
plebile desiderium mentis, retardabat fascia corporeę molis, nec aliter adipisci po
terat ædificationem ex Deo, domum non manufactam, æternam in cęlis, nisi fuerit
dissolutio domūs suę terrestris, huius mundanę habitationis: ille, qui est igneus fons
animarum, qui in effigiatione hominis fouens elementa, dissona dedit esse consona,
decreuit hæc in beato viro, vt iam resoluta seorsum proprios reuocarentur in ortus,
& eas in suam redigeretur originem, spiritus iret ad eum, qui misit illum. Missis ergo
ad exequenda conspiciens suę dispositionis cooperatoribus, qui sunt administratores
spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis, iubet re
scindi ligamina peccatoris. Relaxantur artus, expediuntur latebrę, animę quę difficilis
morę. Illa tandem referatis sibi claustrorum ianuis, exilit alacris, ac luce claris mu
cantibus iungitur calicolarū turmis, cum quibus hymnizando penetrat aulam regni
caelestis, pridie Idus mēsis Nouembris, & percipit à benigno remuneratore suo heredi
tatem incorruptibilem & incontaminatam & immarcescibilem, conseruatā sibi cum
omnibus sanctis, quam oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascen
dit, quam illi & omnibus se diligentibus Deus ab æterno misericorditer præparauit,
atque præparatam huic iuxta sui præfagium nominis sibi charo amico dignanter at
tribuit, affatus illum alloquio amicabile: Eugē chare mi, eugē serue bone & fidelis
quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini
tui. Hinc illa sancta sancti viri anima, secretarium laudis æternę ingressa, prima quę
beata immortalitatis stola induta, ineffabili exhilarata lætitia, vt potē perenni viuens
gloriā, concinenti cum omnibus sanctis spiritibus melodia decāans Alleluia, iugiter
Deum in æterna collaudat secula.

Hebr. 1.

Felicitet
exit ē cor
porē.
1 Pet. 1.

Esa. 64.
1 Cor. 2.

Matt. 25.

C A P. XVI.

Corpus ei
us apud Da
uentiam
humatur.

Sanę pura ac munda corporis eius vrna, in qua reposita fuerat felix anima, qua
multos cibauerat velut celesti manna, humo recōditur cum debita honorificen
tia in ecclesia potētis Dauentriensis. Cui loco hoc inditum constat vocabulum à De
none quodam, honorifico ac potētī viro, S. Lebuino, dum adhuc viueret, familiaris
mo. Ecclesia autem ipsa ab eodem sancto viro & quibusdā fidelibus, vt iam diximus,
constructa, sed ab infidelibus exusta, iterum quę est reædificata, scilicet tempore quo
primū ad dandam sciētiam salutis incredulis olim Saxonibus, per beatū doctorem
Lebuinum visitauit eos oriens splendidissimus, illuminare in tenebris, & in vmbra
mortis sedentibus, vt in viam pacis dirigeret eorum gressus ipse sol iustitię Christus
in se

Luc. 1.

in secula benedictus. Decursa igitur, utcunque potuimus, de gestis beati confessoris Christi Lebuini narrationis ferie, libet pauca de inuentione eius subnectere.

C A P. XVII. De translatione S. Lebuini.

Post felicem illius ad caelestia transitum, hostis instinctu maligni contigit, Saxones, quorum maxima pars adhuc in infidelitate durabat, basilicam, qua sacrum corpus iacebat humatum, iterum succendere, & cuncta circumquaque vastare. Et cum per triduum eius quæreret sepulcrum, Deo providente, reperire nequiuerunt. Unde accidit, ut idem locus diu solitudinem pateretur.

Interea Gregorio venerabili Abbate, cuius supra mentionem fecimus, ab hac instabili habitatione in domum aeternitatis migrante, consanguineus eius Albricus dignitatem suscepit Traiectensis cathedre. Qui cum haberet quandam virum Deo dignum, sibi speciali affectu deuinctum, nomine Ludgerum, postmodum pontificali honore sublimatum, sic affatus est cum: Mi frater charissime Ludgere, cum nouerim te ea, quæ ad diuinam pertinere religionem, studiosè exquirere, hortor ac postulo, loco illi, quo sacrum corpus Lebuini Christi sacerdotis recõditum fuit, te curam impendere, & ut a te, Deo reuelante, inueniri valeat, magnoperè elaborare, atque ad concinnandas Deo laudes templum inibi super illud ædificare. Qualis etenim quantusque vir fuerit, tua fraternitas optimè nouit. His acquiescens monitis egregius Ludgerus, omni adhibita sollicitudine, agrum, in quo thesaurus ille erat absconditus, excolit pro viribus, similis homini bonam margaritam quærenti studiosus. Et quantum minimè, quod desiderabat, valeret inuenire, moestus oppidò, tamen intra spatium loci, quo putabatur contineri, cepit basilicam ædificare. Sed bono viro bona quærenti non defuit manifestatio bonitatis Domini. Visum denique ei est in somnis, sanctissimum Christi sacerdotem Lebuinum secum loqui, & sui detegere locum sepulcri, seque ita affari: Laudabile, inquit, ac Deo placitum tuum approbo studium, mi frater amantissime Ludgere, quod ad honorè nominis Dei templum iam olim dirutum conaris restructuere. Mei verò membra corpulculi reperies remoto hoc, quæ erigis, pariete Australi. At seruus Domini Ludgerus nil hæsitans de visione, aggregata Cleri plebisque plurima concione, atque subruo quem erigebat pariete, in loco sibi præosteso, quod desiderabat, se gaudens inuenisse. Oblata itaque Deo, ut dignum erat, in hymnis & psalmis gratiarum actione, dilatari fecit spatium edificij illius, quatenus inibi clauderetur thesaurus, à se Domino reuelante, repertus. Quantum denique sit preciosus, ab eo tempore usque in præsens signis declaratur ac virtutibus, quæ per eius merita in suos fideles operari semper dignatur ineffabilis potentia benigni Iesu, Dei & Domini nostri: Qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat per infinita secula seculorum, Amen.

Saxones ei* inflammant ecclesiã, sed corpus inuenire non possunt.

S. Lebuinus apparet Ludgero.

Inuenitur corpus S. Lebuini.

Editur miracula.

URIVS

RVIII
5

EGLOGA ECCLESIASTICA RADBODI TRAIECTENSIS ECCLESIAE FAMVLI, DE VIRTVTIBVS

S. Is S. Radbodus fuit Traiectensis Ecclesie Episcopus, cuius vita est 20. Noubris hoc VI. Tomo. 12. Noubr.

B. Lebuini presbyteri, & de sancto nomine eius, quod non sine quodam futurorum presagio sortitus esse creditur.

Nelytus Anglorum veniens Lebuinus ab oris, Sacris virtutum remis, & remige Christo, Sæua procellosi compressit flumina Rheni, Cuius fortè graui turgebant ostia flatu, Exagitata feris persæpè Aquilonibus antè: Atque ea diuinæ fuerant sic inuia nauis.

Sed postquam sanctus rabidas perflauerat vndas, Cælitus emissio semel impetrauit ab Austro, Corruit immitis Boreas, moxque æquore tuto, Suscepit placidus Pacis nauigia Rhenus. Hæc ubi successu portum petiere secundo, Urbis in antiquæ perfixa est ancora glebis, Et lapidis firmata situ: nè fortè solutas Turbine quassaret rursus vis horrida puppes. Tum verò insignem mirata est terra colonum Condemnare suas cælesti fomite messes, Ac malè nata solo diuinis vrere flammis.

Hos allegoricis decernere vitibus agros,
 Illos sinceri sulcis addicere farris,
 Arboribus quosdam fidei exercere locandis,
 Qui sua vicino collustrent germina celo.
 Cernere erat steriles splendescere floribus herbas,
 Fœcundumque nemus fruges nutrire salutis,
 Nil non proficuum campos redolere per omnes,
 Postquam diua seges felicibus hæserat aruis.

Hæc typicè noster gessit Lebuinus, amice,
 Si benè perpendis, quid spiritus innuat odis.
 Nam pepigit vites, cum multos codicis almi
 Struxerat eliquijs, cum dogmata mystica sparfit.
 Triticeam posuit messem, cum pectora munda
 Esse dedit, castumque Deo subtexit agmen.
 Porrò autem arboreas studuit plantare nouellas,
 Robora cum fidei statuit, cum pacis oliuam
 Crescere, cum fructus fecit pollere perennes.

Iure igitur summo à nobis tractatur amore,
 Iure illi venerandus honos impenditur. altor
 Qui probitatis erat, verique assertor opimus,
 Errorum domitor, vitij calcator auari,
 Arca pudicitia, frugi quoque virginis aula,
 Virtutum turris, pacis seu lucis oliua.
 Postremò ipsius, quam carmina cuncta verentur,
 Et quæ terreno spoliat se dapfili auro,
 Quæque Deo cognata, mori pro fratribus optat,
 Virtutis, cum spe æternæ custodia vitæ.

Ergò tibi prudens lector, tibi consule, quæso,
 Et mecum, sancto Domini solennia vota
 Nè tardes offerre, virum hunc quia diligit omnis
 Dilectus Christo. Christum nam diligit ipse,
 Atque ipsum Christus, flagrans amor ardet vtrinque,
 Sed Christi de parte magis, minus est quia totum
 Quod mortalis agit, superant diuina caducum.
 Nos quoque, quos semper famulos Lebuinus habebit
 Nos quia semper amat, deuorè hunc semper amemus,
 Suauius & modulis Christi cantemus amicam,
 Ipsius & nomen Latio sermone canatur,
 Quale sonat, toto diuisus ab orbe, Britannus.
 Nanque illic puerum dixere crepundia paruam
 Liauuium, quod sacrum post hæc baptisma probauit,
 Deceuitque Deo dulce & memorabile nomen.
 Nam si vertatur Liauuium, quod cuna sonabat,
 Carus amicus erit. sed verbum augere necesse est,
 Cuius, siue Cui. Melius quid conuenit istic,
 Quàm si lege metri Christo, Christiue subaudis?
 Hæc duo si copules, sancti vocitamen adimplet.
 Atque in vtroque places. cum te Romanus & Anglus
 Audiat exultans, laudat idioma docentem
 Quod patrium armatos, translatum pascit inermes.

Eccè autem cohibere monent fastidia carmen,
 Nè Musis doctas lædam ruralibus aures:
 Quod faciliè, stipulis cum quiddam garrus nostris,
 Accidit, Arcadici quæ rudunt more peculi.
 Vixque aliquis curet calcem expectare canoris,
 Cui neque saltem obolo primordia digna videntur.
 Sed refert, quid quisque canat. nos ocia fœda
 In melius mutasse rati, spirantis amomi,

Multos col-
 ligit sanctæ
 prædicatio-
 nis fructus,
 S. Lebuinus

Dilectus Deo
 & hominibus
 S. Lebuinus

Interpreta-
 tio nominis
 eius.

Palmarumque inopes, Siluano extorsimus algam.
 Quam Lebvine vides sacer ac memorande sacerdos.
 Hanc precor, vt Christum recolens, nil fastibus vsum
 Pallentis viduæ potiùs cessisse minutis,
 Gratum habeas, precibusque tuis mea vincula soluas,
 Et vera facias, post diuersoria carnis,
 Libertate frui, sacris cum cœtibus Agni.

SERMO BEATI RADBODI S. TRAIECTEN-
 SIS ECCLESIAE DEI FAMVLI, ET POSTEA

Episcopi, presbytero.

SAepe cōtingit, fratres charissimi, vt inter epulas grata sit cōiuan-
 tibis fabulosa narratio, & oppressum cibis carnalibus animū que-
 libet figmentorum persequatur esuries: dumque sū oblita mens,
 ad tempus ob repletionem corporis obsonium spirituale fastidit,
 magis appetat species vanitatū quibus aures carnis oblectet, quam
 doctrinæ caelestis dulcedinem qua nauſcantē animam vera & per-
 petua suauitate reficiat. Verū nobis in præſenti lectione multo

aliter euenire letamur, qui quanto hanc solenniū carnis aure percipimus, tanto eam
 auidius in cordamus, atque id ipsum quod sumimus post venerandam esuriam satiata
 tis opulentiam, post felicem satietatem, rediuiam esuriam in nobis creare non du-
 bitamus. Itaque vt manifestius eluceat, quæ (vt dicitur) cupedia spiritualibus fameli-
 cis hoc narrationis genere promittuntur, ponantur iam super caelestem mensam fer-
 cula delicijs omnibus huius seculi gratiora, ex quibus suauissimas vitæ perennis epu-
 las capientes, tam iocundæ refectiois authori Deo gratias referamus, qui per singu-
 los annos dulcissimi conuiuij participatione clemēter nos exhilarat, dum beatissimi
 nobis Lebuii memoriam annua natalis sui festiuitate, tanquā panem Angelorum
 ex ipso pietatis suæ cophino prolaturum repræſentat. Quo dum deuotē vescimur, salu-
 briter esurimus, copiosissimē pascimur, hilariter exultamus. His consequenter ad-
 iungitur habitudo mentis pulcherrima, fortitudo inuicta, salus continua, cōtempus
 mundi, appetitus caelestium, desiderium futurorum. Quocircā oportet nos perpen-
 dere fratres, quantē sint deliciae quæ porriguntur, vt eadem fumere auido corde non
 differamus: quibus repleti nulla formidemus machinamenta hostium, nullo terrea-
 rum grandine secularium tempestatum. Atque vt hoc diuina miseratione assequi va-
 leamus, huius nobis sanctissimi viri exemplum sufficere posse credimus, qui inter ad-
 uersa mundi & prospera, sæuientis fortunæ impetum, quemadmodum turris Sion,
 & porta Hierusalē præsidio Angelico defensa recussit, cassatisq; ictibus machinarum
 in sempiternæ fidei soliditate persistere meruit. Ad tantam verò perfectionē quibus-
 dam bonorum naturalium gradibus ascendit, quibus quasi scalis euectus, terrena
 transiens celorū alta feliciter penetravit. Deniquē in infantia sua Deo & hominibus
 charus extitit: cumq; esset ingenio docilis, animo mitis, pauper spiritu, meritis diues,
 viris probatis certatim annitentibus habitum religionis assumpsit, in quō itā Christo
 & Ecclesiæ suæ deuotus effectus est, vt cōæuos suos literali sagacitate præcederet, ma-
 ioribus officiosissimē pareret, perfectorum imperijs tanquā à Deo datis vera humi-
 litate præditus acquiesceret. Porrò in pueritiæ annis, morum honestate sectatus est
 venerandam senum canitiem, innocentis vitæ simplicitatem doctrinæ caelestis erudi-
 tione componēs. Pubertatis autem spatia, non lasciuientis animi voluptatibus effœ-
 minauit, sed potiùs rigore frugalitatis, & iugi laborū erercitio, rebellionem iuuetutis
 edomuit, caligans corpus suum & in seruitutem redigens, nè fortē cū alijs prædi-
 caret, ipse reprobos efficeretur. Huius siquidē philosophiæ nobilissimos professores,
 multos in sancta Ecclesia esse sciebat: inter quos felicitis memoriæ Vuillibrordum
 atque Bonifaciu Pontifices in vineæ cultura Dominicæ apprimè laborasse audierat,
 ideoque animū Deo placitis operibus exercebat, vt quos habuerat in Christianitatis
 prouectibus socios & patres, eosdē haberet in æterna felicitate confortes. Enimuerò
 quia tantorum familiæ Christi luminarium sacra mētio nostris relationibus, ac si qui-
 dam venerandæ lucis radius, illapsa est, intermisso paululū superiore stylo, viros non
 sine mentis alacritate memorandos, dignis laudū præconijs ad honorem Dei, prout
 possimus, extollamus: vt Lebuii nostro tanto crescat altior gloria, quanto se præ-
 cedent-

D d 3 ceden-

URIVS

9 per
 10 per
 RVIII
 5

Historie
 Sanctorum
 quid vtili-
 tatis lectori
 adferant.

S. Lebuius
 inter aduer-
 sa & prospera
 semper sta-
 bilis & con-
 stans.

Fit Mona-
 chus.

In ætate pu-
 er, moribus
 canus.

1. Cor. 9.

S. Vuilli-
 brodus &
 Bonifacius,
 huius sancti
 conterranei
 & prædica-
 tionis socij
 lege vitam
 S. Swiberti
 1. Martij.

Palma

cedentium probabilior fuisse dicitur vita: quando quidem nullis diuerticulis ab eorum tramite declinauit, qui tantorum vestigia ducum summis nisibus fuerit exsecutus. Quos propter cum illorum religiositas exprimitur, iste laudatur. Cum horum studia prenotantur, iste totus depingitur. Cum illorum preliandi aduersus potestates aere certamina referuntur, huius triumphus euidenter exponitur. Atque ex huiusmodi

coniecturis facile colligitur memoria * piorum vitam illustrari sequentium: & angelicis filijs honestatem, cum eosdem patrum gloriosè viuentium fulcit authoritas. Viros igitur quos premisimus, sanctos admodum fuisse non dubitamus: quorum alter confessione alter martyrio in comitatum Agni suscipi metuit, habentque nunc hereditatem eius Christo, qui in hac vita nunquam passi sunt separari à Christo. Hos certe nobis imitabile diuina pietas condonauit: ut quem deterret à gladio manus violenta carnificis, magnum Vuillibrordum in diuina pacis quietudine Domino laudabiliter seruiret. Possit se aequiparet: qui autem se agonistis comparabilem existimat, sanctum Bonifacium suo pro Christi amore sanguine subsequi non formidet. Quod si defuerit perperam atrocitas, ipse sibi manum diuina romphæa perarmet, ipse sibi spiritualiter, & perfectior efficiatur, & martyr, dummodo aut vnus in pace munditiam, aut alterius in sacrificio adipisci non negligat palmam. Sed his summo tenus memoratis, repetenda est nobis historia, quam paulo ante nos omisisse perscripsimus: quæ tamè penitus omnino non est, quia subinde se inter cætera animo huic semper inharrente opposuit affectu didicantis, nescio qua dulcedine delibutus dum superiora componeret reliquorum quidem digitis, Lebuini autem iugiter corde conterunt. Sanè quia de illo inprimis scriptitare decreuerat, licet viros preciosissimos repente in medium proferret, ab hinc ramentum intuitu cogitantis intentio summoueri non potuit: quoniam bona quæ de ipsi dici queant vtrò se offerunt. quæ si quis omnia exponenda præfumeret, Tullianæ

Plautinæve eloquentiæ floribus indigeret. Beatus igitur Lebuinus inter feros & feros barbaros hominum mores constitutus, agni innocentiam retinebat, memor Domini vocis qua dixerat, se Apostolos sicut agnos inter lupos missurum. Nec viro sancto defuit serpentina prudentia, dum si quis capiti suo, id est, Christo, iniuriam facere conaretur, ille pro eo totum corpus indubitanter obijceret. Vnde factum est ut in virtute Altissimi, ad diuinum caput membra conuideret, ut potest ut qui se inter ista medium quasi charitatis viscariū inferebat, infimaque summis copulans, infirmitatē humanam dignitati Angelicæ coarquare studebat. Sapiens planè Architectus, qui caelestem edificans domum, petram in fundamento locauerat, ne furentibus ventis, ne procelis æstuantibus, postremò ne impugnata totius aduersitatis machinis virtutū contignatio laderetur. Petra autem erat Christus. Age ergo quisquis hæc audire desideras, num tibi quippiam videtur aut illa cōnexionē salubrius, aut ista firmitate solidius, dū quod ibi copulatum est nulla resolutione laxatur: quod hic fundatum est, nulla tempestate subuertitur. Quod si fortè cuilibet monstruosis fabulis aurem accommodare valeat

aut placet, inuiliū se veris relationibus, huiusmodi vanitate demonstrans, poetarum deliramētis incumbere poterit, qui vsque adeò præstigijs figmentorum imaginatōibus dementati sunt, ut ne ipsa quidem, quæ interdum esse falsissima asserunt, falsa esse cognoscerent. Nos de sancto Dei Lebuino nihil mentitos esse, testem habemus Ecclesiam, quæ huius beneficijs cumulata, quàm grandis apud diuinitatē meriti fuerit, crebris remediorum prouentibus confiteretur. Cui quidem ea quæ de illo dicimus grata fore indicio est, quod legenti tantus adsistat populis auditorū, ut compresum multitudinis etiam hi pertimescant, qui in tuto loco stare videntur, vixque in digressu aliquis inueniatur, qui non Deo gratias referat pro eo quod se patrocinium Lebuini audisse pariter & sensisse commemorat. Vnde nobis adhuc vel pauca locutus

arbitramur neminē succensurum, quippè cum spiritum Dei in ipso templū edificasse, atque id sibi habitabile fecisse procedens sermo declamet. Id ipsum verò inter Martinas laudes (ut credo) cantabitur. sed in lectione omitti non debuit, quo vtriusque vocis ministerio quanti apud suos habeatur vir Christo amabilis accipiat cōmendatum. Quod autem præmittitur tale est. Spiritus sanctus (ut ait scriptura) in corde iusti habitat. Nam templum ipsius est anima ab omni iniquitate aliena, in quo non carnalis vicima cæditur, sed spirituales hostiæ offeruntur, nec fit ibi sola emundatio corporis, sed & remissio vera peccati & abolitio perpetuæ mortis. Hoc templum dicitur & esse meruit beatus Lebuinus, cum præstante Domino à criminum fieret contagio mundus, per eum qui viuunt & regnat in secula seculorum, Amen.

M.A.R.

for. * priorū

S. Vuillibrordi vita habetur præfenti tomo 7. Nouēbris

S. Bonifacij verò martyrium Iunij quinto.

S. Lebuinus agnina innocentia præpoller. Matt. 10. Luc. 10.

Matt. 7.

1. Cor. 10.

Poëtarum deliramēta plena mendacij.

S. Lebuinus quanti sit apud Diuinitatē meritū.

S. Lebuinus templū spiritus sancti.

atque id sibi habitabile fecisse procedens sermo declamet.

Id ipsum verò inter Martinas laudes (ut credo) cantabitur.

sed in lectione omitti non debuit, quo vtriusque vocis ministerio quanti apud suos habeatur vir Christo amabilis accipiat cōmendatum.

Quod autem præmittitur tale est. Spiritus sanctus (ut ait scriptura) in corde iusti habitat.

Nam templum ipsius est anima ab omni iniquitate aliena, in quo non carnalis vicima cæditur, sed spirituales hostiæ offeruntur, nec fit ibi sola emundatio corporis, sed & remissio vera peccati & abolitio perpetuæ mortis.

Hoc templum dicitur & esse meruit beatus Lebuinus, cum præstante Domino à criminum fieret contagio mundus, per eum qui viuunt & regnat in secula seculorum, Amen.

M.A.R.